

UNA COPIA AUTENTICA DESCONOCIDA DE LOS PROCESOS REMISORIALES PARA LA CANONIZACION DE SAN IGNACIO HECHOS EN ESPAÑA

TEXTO INÉDITO DEL PROCESO REMISORIAL DE MONTSERRAT

(20-22 de septiembre de 1606)

I

La «Biblioteca Innocenziana» del Colegio de capellanes de Sta. Inés en la plaza Navona (Roma) posee una copia latina auténtica de los procesos remisoriales para la canonización de S. Ignacio, hechos en España por los años 1606-1607. Esta copia ha permanecido hasta el presente desconocida para los biógrafos del Santo¹. Seis gruesos tomos manuscritos in-4 contienen los procesos remisoriales toledano (Madrid), barcinonense (dos tomos), del que forman parte los de Manresa y Montserrat, valentino (dos tomos), que contiene también el de Gandía, y mayoricense. Trátase, pues, de una copia completa de los procesos remisoriales hechos en España, con la sola excepción del burgenese y del pampilonense. En un séptimo tomo se halla el proceso compulsorial matritense, hecho en 1606.

La existencia de esta copia de los procesos ignacianos es fácilmente explicable si se considera que la biblioteca que los conserva debe su nombre al papa Inocencio X (Juan Bautista Pamfili), quien, como es sabido, antes de su elevación al Pontificado, en calidad de auditor de la Rota, fué uno de los tres jueces a quienes Paulo V confió la causa de canonización de S. Ignacio². Trá-

¹ Mons. Pio Cenci, antiguo bibliotecario de la *Innocenziana*, la señaló a los redactores de *MHSI*, en su nueva búsqueda de las fuentes para la vida de S. Ignacio. Reciba desde este lugar el testimonio de nuestro agradecimiento. Los Bollandistas vieron y utilizaron una copia de todos los procesos ignacianos, existente en el archivo romano de la Compañía, la cual ha llegado hasta nosotros. Véase *Acta SS.*, Iulii, t. VII, de Sto. Ignatio, XCIX, n. 1042.

² Los otros dos jueces eran Alejandro Ludovisi, quién, más tarde, elevado al sumo Pontificado con el nombre de Gregorio XV, había de canonizar a S. Ignacio, y Alfonso Manzanedo de Quiñones. Véase su nombramiento para éste cargo en *MHSI, Scripta de Sto. Ignatio*, II, 505-508.

tase, pues, con toda probabilidad del ejemplar de los procesos que, como juez de la causa, recibió el futuro Inocencio X, y que luego pasó a la biblioteca por él fundada en Sta. Inés, junto a su palacio de la plaza Navona, y que de él recibió el nombre de Pamfiliana o Inocenciana, con que actualmente se la designa.

De esta poco conocida biblioteca daba en 1689 una descripción Carlo Bartolomeo Piazza en su *Eusevologio romano*³, en que ponderaba su riqueza, especialmente en materias jurídicas. A ella fué a parar la librería de Clemente VIII (Aldobrandini), como consecuencia del matrimonio de Camilo Pamfli, sobrino de Inocencio X, con Olimpia Aldobrandini, princesa de Rossano. La enriquecían también los libros del cardenal Jerónimo Pamfli, eminente jurista. Es de notar que el mismo Piazza señala ya la existencia en esta biblioteca de los procesos de canonización de S. Ignacio⁴. Salvatore Proia, en una biografía de Domenico Quartaroni, bibliotecario de la Pamfiliana⁵, reproducía en 1840 la descripción de Piazza, pero se lamentaba al mismo tiempo del estado de decadencia a que había venido a parar la biblioteca, con la pérdida de una parte de sus manuscritos. Actualmente conserva esta biblioteca el colegio de capellanes de Sta. Inés, fundado por Inocencio X, y está, lo mismo que dicho colegio, bajo el patronato del príncipe Doria Pamfli⁶.

Damos a continuación una breve descripción de los manuscritos en que se conservan los procesos de canonización de S. Ignacio.

Ms. 281. Proceso mayoricense (Mallorca). Empezado el 5 de marzo de 1607.—*Título en la portada y al dorso:* «ROMANA SIVE HISPANIARUM

³ PIAZZA, Carlo Bartolomeo, *Eusevologio romano, ovvero delle opere pie di Roma, accresciuto e ampliato secondo lo stato presente. Con due trattati delle Accademie e Librerie celebri di Roma. Seconda impressione. In Roma MDCXCVIII*, pp. CXV-CXVII: «Della [biblioteca] Pamfiliana a Piazza Navona».

⁴ «Qui pure si conservano gli Atti e Processi di S. Ignazio di Loiola, fatti per la di lui canonizzazione, come anco quelli di S. Carlo Borromeo, et di molti altri Santi». PIAZZA, loc. cit. p. CXVII.

⁵ PROIA, Salvatore, *Notizie biografiche del prof. Domenico Quartaroni, Bibliotecario della Pamfiliana*. Roma (Estratto dall'Album distrib. 8 anno, VII) MDCCCLX, pp. 1-8.

⁶ Este patronato fué creado por Inocencio X con la Bula *In supremo militantis Eccl.* emanada el 7 de febrero de 1658, citada por MORONI, *Dizionario...* tomo XI, p. 277. Al principio se dieron a la Iglesia de Sta. Inés seis capellanes, llamados *Inocencianos*, los cuales aumentaron más adelante hasta el número 14. MORONI, *ibid.*

CANONIZATIONIS B. P. IGNATII. COPIA PROCESSUS REMISSORIALIS MAJORI-CENSIS. Nicolaus Rogetus Notarius⁷. A. T. 27». Consta de 675 ff. numerados.

ff. 92.^v ss. Examen de los 78 testigos citados en el proceso.

f. 669. Firma del traductor: Nicolaus Jarlem.

Un índice de este proceso, siguiendo la misma numeración de folios de esta copia, hállase en el códice *Process. beatif. VII (Ms. 9 del Archivo de la Postulación de causas de los Santos y Beatos de la Comp. de Jesús)*⁸ ff. 262-267.^v

De este proceso de Mallorca no se conocía hasta ahora más que el compendio existente en el cod. *Process. IV* del citado archivo⁹, publicado en *MHSI, Scripta de Sto. Ignatio II*, 785-925.

Ms. 282. Proceso toledano (Madrid): 11 octubre-3 noviembre 1606. «ROMANA SEU HISPANIARUM CANONIZATIONIS B. PATRIS IGNATII. COPIA PROCESSUS REMISSORIALIS TOLETANI. Nicolaus Rogetus Notarius. A. T. 28». Tiene 407 folios escritos.

De especial importancia en este proceso es la extensa declaración del P. Pedro de Ribadeneira, que abarca los ff. 174-234.

F. 407. Declaración de la fidelidad de la traducción, firmada por el traductor *Antonius Duraforte*. — Atestación de la conformidad de esta copia con el original, firmada en 5 de octubre de 1611 por el notario *Paulus Blanchus* (Bianchi)¹⁰.

No se conocía tampoco de este proceso más que el resumen del citado códice *Process. IV*, publicado parcialmente en *MHSI*, loc. cit. pp. 785-925.

Mss. 283-284. Proceso barcinonense (Barcelona, Manresa, Montserrat): 10 abril-11 junio de 1606, proceso de Barcelona; 4-18 de septiembre del mismo año, proceso de Manresa; 20-22 de septiembre, proceso de

⁷ Nicolás Rogetus fué el notario designado para la causa de canonización de S. Ignacio. Al fin del «rotulus remissoriae», hállase su firma autógrafa: «Nicolaus Rogetus, notarius publicus in archivio Romane curie descriptus et huiusmodi cause scriba deputatus, in fidem». *MHSI, Scripta de S. Ig.*, II, 596. Cf. *ibid.* 597, 986.

⁸ Los doce códices designados *Process. beatif. I-XII*, que posee este Archivo véanse descritos en *MHSI*, tomo citado, pp. XV-XXVI.

⁹ *MHSI*, loc. cit., p. XVI, Codex 83.

¹⁰ [FRANCOIS, Achille]. *Elenco dei Notari che rogarono Atti in Roma, dal secolo XIV al 1886* (Roma 1886) p. 18. Entre los «Notari del Tribunale dell' A[uditor] C[ameræ], Ufficio 10.º» aparece *Blancus Paulus*, desde 1608 a 1613. Por la *Raccolta esattissima di tutti i notari dell'alma città di Roma dal 1507 al 1785* (Roma 1785) sabemos que este notario tenía el nombre italiano Bianchi.

Montserrat.— «ROMAN. SIVE HISPANIAR. CANONIZATIONIS BTI. PATRIS IGNATI, COPIA PROCESSUS REMISSORIALIS BARCHINONEN. Nicolaus Rogetus Notarius. A. T. 25-26». Este proceso está dividido en dos tomos, los cuales llevan en la portada el título «Prima pars» (Ms. 284) y «Secunda pars» (Ms. 283). No se han de confundir estas partes con aquellas en que se divide el proceso. Los dos tomos tienen numeración seguida de fols. El primer tomo abarca los ff. 1-1.006 y termina con el examen del testigo 74.º del proceso de Barcelona; el segundo va del f. 1007 al 2.048.

ff. 86.v-230. «Tenor processus informationi exhibiti». Es el proceso informativo hecho en Barcelona en 1595, que se inserta por entero en el remisorial. Este proceso informativo fué publicado en *MHSI*, loc. cit., pp. 262-271, tomado de una copia latina del Cod. *Process. VIII* (del Archivo de la Postulación de causas de la C. de J.), ff. 203-264.v Esta traducción latina difiere de la de nuestra copia, pero conviene enteramente cuanto a la substancia.

ff. 246-1196.v Examen de los 94 testigos del proceso remisorial de Barcelona. Una copia latina algo incompleta fué publicada con abreviaciones en *MHSI*, loc. cit. pp. 597-696, sacada del código *Barcinonensis I* (del Archivo de la Prov. de Aragón de la C. de J.), actualmente perdido.

f. 1196.v «Secunda pars processus facta in oppido de Manresa».

ff. 1215.v-1314.v «Tenor processus supra exhibiti». Es copia íntegra del proceso informativo de Manresa, Montserrat y Prats de Rey, hecho en 1595, que fué publicado según el texto catalán de la copia que poseía el cod. *Barcinonensis I*, en *MHSI*, loc. cit., pp. 352-391.

ff. 1371-1921. Examen y deposición de los 57 testigos del proceso remisorial de Manresa. Publicado en *MHSI*, pp. 697-749, según el cod. *Barcin. I*, el cual termina con la deposición de los testigos y carece de la parte que se refiere a la visita de los sitios relacionados con S. Ignacio.

ff. 1921.v-1934.v Decreto sobre la visita de la Iglesia de Sta. Lucía, de la Cueva, del Santuario de Viladordis y de la pirámide dedicada a S. Ignacio. Visita de dichos lugares. En *MHSI*, pp. 749-753, se toma del código *Process. IX*.

f. 1934.v «Tertia pars processus facta in monasterio Montis Serrati».

ff. 1949-2007. Examen de los 9 testigos del proceso de Montserrat.

ff. 2007-2010. Visita a la lápida erigida en Monserrat para conmemorar la estancia de S. Ignacio.

f. 2010. De este proceso remisorial de Montserrat no se conocía más que el sumario publicado en *MHSI*, loc. cit. pp., 785-925. Decreto mandando extraer una copia auténtica del proceso para mandarla a Roma.

f. 2012. Decreto sobre asignación del lugar para comparar dicha copia con el original, y para cerrarla y sellarla para mandarla a Roma.

f. 2048. Legalización de la copia de la Biblioteca Inocenciana, que describimos, firmada en Roma el 7 de octubre de 1611 por el notario *Paulus Blanchus*.

Un índice de este proceso barcinonense, con la misma numeración de

folios que la copia que describimos, hállase en el Cod. *Process. beatif. VII*, ff. 280-289. v con el título: «Repertorium actorum Processus remissorialis Barchinonensis».

Mss. 558-559. Proceso valentino (Valencia y Gandía).—Comenzado en Valencia el 6 de octubre de 1606; continuado en Gandía desde el 30 de abril al 21 de mayo de 1607.—«ROMANA SIVE HISPANIARUM CANONIZATIONIS BTL. PATRIS IGNATII. COPIA PROCESSUS REMISSORIALIS VALENTIN. Nicolaus Rogetus Notarius».—Dos tomos con numeración de folios seguida, desde 1 a 1802. v

ff. 408-1137. Examen de los 49 testigos interrogados en Valencia.

f. 1137. «Principium ex actis in oppido Gandiæ». Sigue el examen de los 42 testigos interrogados en Gandía.

f. 1802. v Declaración del traductor: «Et ego Ioannes Visettus, clericus leodiensis, quia presentem processum remissorialem de suo vulgari hispano seimone in latinum retuli et sum fideliter interpretatus, ideo me in fidem subscripsi. Io. Visettus, qui supra». Esta copia del proceso de Valencia carece de la firma del notario que oyó y comparó el texto con el original.

De este proceso hay un índice, con idéntica numeración de folios que en la presente copia en el cod. *Process. VII*, ff. 254-265.

El texto original de este proceso se conserva en el Archivo del Palacio Arzobispal de Valencia. Véase su descripción en *MHSI, Scripta de S. Ignatio*, II, p. XIV, Codex 29. Fué publicado parcialmente en el mismo tomo de *MHSI*, pp. 754-784.

Ms. 593. Proceso compulsorial matritense¹¹. — 24 mayo-14 agosto 1606. «ROM. SEU HISPANIAR. CANONIZATIONIS BEATI P. IGNATII. COPIA PROCESSUS COMPULS. MADRITI. P. Nic. Rogetus Notarius. A. T. 24».—Consta de 799 folios numerados.

A petición del vicepostulador, P. Francisco de Benavides, rector del colegio de la Compañía, en Madrid, se exhiben los escritos sobre S. Ignacio existentes en el archivo de aquel colegio. Estos escritos se copian en el proceso, lo cual le da gran importancia, pues en él poseemos traducción de textos antiquísimos, y aun originales (como en el caso de la carta del P. Laínez en 1547 al P. Polanco sobre la vida de S. Ignacio), que se conservaban en el colegio de Madrid, viviendo aún el P. Ribadeneira. Los principales textos que en el proceso se transcriben, son los siguientes:

¹¹ Sobre este proceso véase la carta del P. Ribadeneira al P. Virgilio Cepari 12 de febrero de 1606. *MHSI*, pp. 513-515.

[1]. Ff. 46-157. «Diarium P. Ludovici González de Camara super vita P. Ignatii» (*Memorial de Cámara, un fragmento*).

[2]. ff. 129.v-228. «Vita P. Ignatii per eundem P. Ludovicum G. de Camara» (*Autobiografía*).

[3]. ff. 228-273. «Vita P. Ignatii per P. Láinez et Salmerón» (*Carta del P. Láinez al P. Polanco, 16 junio 1547*).

[4]. ff. 273-327.v Transumptum diarii patris Ignatii» (*los primeros 40 días del diario o efemérides de S. Ignacio*).

[8]. ff. 403.v-435. Declaración hecha por el P. Ribadeneira en 1595 (publicada en *MHSI*, loc. cit., pp. 150-167).

[9]. ff. 435.v-446. Declaración de D. Juan Borja, hecha en 1595, sobre la vida y virtudes del P. Ignacio.

Otros escritos se refieren a milagros obrados por el Santo.

ff. 743.v-798.v Declaraciones de los testigos acerca de la autenticidad de estos escritos.

f. 799. Declaración del traductor *Juan Visetus* (como en el proceso de Valencia).

Ibid. Autenticación hecha por el notario Paulus Blanchus: «Praesens copia auscultata [f. 799.v] et collationata fuit cum originali processu interpretatum [*sic*] de sermone hispano in latinum per D. Ioannem Visetum interpretem, et concordare inveni. In fidem me subscripsi hic, die 3 septembris anni millesimi sexcentissimi undecimi. Paulus Blanchus. Auditoris Camerae Apostolicae Notarius».

De los textos copiados en este códice, se ha tenido cuenta en la reedición, ya preparada, del tomo de *Monumenta Ignatiana, Scripta de Sto. Ignatio, I*.

En el cod. *Process. VII*, ff. 240-246 y 248-253, hay dos índices de este proceso, uno original y otro corregido por el mismo postulador P. Lorenzo de Paoli, que llevan la misma numeración de folios que la copia que describimos. Añádese también la numeración de folios del texto original. De donde parece que estos índices fueron hechos teniendo presentes simultáneamente el texto original y nuestra copia. Este acercamiento de esta copia con el texto original aumenta indudablemente su valor.

De la descripción que hemos permitido de la copia de los Procesos existente en la *Biblioteca Innocenziana*, se desprende la importancia de su hallazgo para la hagiografía ignaciana, enriquecida ahora con nuevos e importantes textos. Véase como descri-

¹¹ *MHSI*, loc. cit. p. IX.

bían en 1918 los editores de *MHSI* el estado en que se conservaban por entonces los procesos de S. Ignacio¹²:

«Nunc summatim dicemus in quo statu ad nos praedicti processus pervenerint. Dolendum sane quod nec originalia exempla multorum, nec eorumdem versiones exstent integrae, aut certe ita delitescant, ut nullibi adhuc inveniri potuerint. Quod spectat ad *informativos processus* in Hispania factos, azpeitiense solummodo archetypum inventum est; aliorum nihil praeter apographa, plura quidem integra, aut compendia, prout inferius, cum illa edemus, de singulis dicitur. *Remissorialium vero seu apostolicorum processuum* jactura major est. Nam cum plures, ut supra diximus, et in Hispania et extra Hispaniam instructi sint, manent solummodo archetypum valentinum, atque apographa barcinonense et minorissanum, neutrum omnino integrum; ceterorum omnium sola compendia seu summaria».

El estado tan deficiente en que poseíamos los procesos de S. Ignacio en 1918, se ha agravado en los últimos años. No sabemos si el original de Valencia, que se guardaba en el archivo del Palacio arzobispal de aquella ciudad, se habrá salvado de la destrucción durante el dominio marxista en aquella ciudad (1936-1939). Ciertamente desaparecieron en este período los códices *Barcinonense I* y *II* pertenecientes al Archivo de la Provincia de Aragón de la Comp. de Jesús, el primero de los cuales poseía copia, aunque incompleta de los procesos de Barcelona, Manresa y Montserrat¹³. Así que, por lo que se refiere a éstos y los demás procesos hechos dentro y fuera de España, nos veíamos reducidos a los resúmenes que se hallan en los códices del Archivo de la Postulación de causas de los Santos y Beatos de la Compañía de Jesús, descritos en *MHSI, Scripta de S. Ignatio, II*, pp. XV-XXVI.

Actualmente, con los nuevos ejemplares hallados, poseemos, además del proceso compulsorial matritense, del que hasta ahora nada se conocía, copias íntegras de los demás procesos remisoriales descritos en este artículo. Ni es esto sólo; el proceso remi-

¹² Véase la descripción de este códice en *MHSI*, p. XIII. «(Apogr. | initio et fine truncum). | In causa | beatificationis | et canonizationis | servi Dei | Ignatii a Loyola | Processus | Apostolici | Remissoriales | [Bar]cinonen. 1606. | Minoris[sen]. 1606. | [Montis Serrati] 1606. | Inserto | Processu ordinario | [Barcinonen. 1595.] | Minorisen. 1595. | Montis Serrati 1595.». Los paréntesis cuadrados en este título significan las partes que faltan en esta copia de los procesos, es decir, el principio del barcinonense de 1606, el final del minorisense y todo el montserratense de este mismo año. Falta además todo el de Barcelona de 1595.

sorial barcinonense, como se ha podido ver por su descripción, transcribe íntegros los procesos informativos hechos en 1595, por autoridad del nuncio Camilo Caetani, en Barcelona, Manresa, Montserrat y Prats del Rey, con lo cual se nos conservan también estos procesos, con el valor que les da el estar incluidos en el remisorial¹⁴.

Aumenta el valor de las copias descubiertas el hecho de ir acompañadas de las *litterae legalitatis*, o sea, atestación de la fidelidad de la traducción firmada por el traductor, y testimonio de la conformidad de la presente copia con el texto original, firmada por el notario del *Auditor Camerae*, que hizo la confrontación.

De esta copia de los procesos remisoriales hechos en España para la canonización de S. Ignacio, presentamos en estas páginas el texto íntegro del remisorial de Montserrat (20-22 de septiembre de 1606), que constituye la tercera parte del proceso barcinonense. Como arriba hemos apuntado, este proceso nunca ha sido publicado integralmente, porque no se conocían de él más que los resúmenes estampados en *MHSI, Scripta de S. Ignatio II*, 785-925.

A la publicación de este proceso nos ha movido el ver que el tema de S. Ignacio en Montserrat ha sido de actualidad en los últimos años. Los autores que lo han estudiado, y particularmente el P. Anselmo Albareda, han lamentado la carencia de este proceso¹⁵. Esperamos, pues, hacer obra útil dándolo a conocer en su texto completo.

¹⁴ El valor jurídico de estos procesos informativos sobre S. Ignacio está expresamente atestiguado por Benedicto XIV. *Opera Omnia. Tomus secundus continens de servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione librum II* (edit. MDCCLXVII). Lib. II, C. II, n. 10. Sobre la unión de los procesos informativos con los remisoriales dice el mismo Benedicto XIV: «hos ipsos processus [ordinarios], si rite et recte confecti sunt, coniungi possunt, aequalis probationis ratione, cum processibus Apostolicis; modo inter ordinarios et Apostolicos adsit congruentia». *Ibid.* C. VI. n. 9.

¹⁵ ALBAREDA, Dom Anselm: *Sant Ignasi a Montserrat* (Montserrat 1985). Véanse las pp. 25, 93-94. También el P. Manuel Quera S. I. en su reciente estudio *Origen sobrenatural de los Ejercicios espirituales* (Barcelona 1941), echa de menos el texto completo de este proceso. Véase pp. 78, 78-80.

II

Texto inédito del proceso remisorial de Montserrat
(Roma, Biblioteca *Innocenziana* Ms. 283, ff. 1934^v-2014)

TERTIA PARS PROCESSUS FACTA IN MONASTERIO MONTISSERRATI¹

PRÆSENTATIO LITTERARUM REMISSORIALIUM ROTULI

Adveniente die mercurii, vigesima mensis septembris intititata^a, cum salvi et incolumes | convenissent R.^{mi} D.ⁿⁱ don Franciscus [f. 1935] Robuster et Sala, Vicensis, et don Raphaël de Rovirola Barcinonensis episcopi ac Judices remissoriales, una nobiscum dictis Joanne Pareja et Joanne Teres notariis, et Jacobo Soldadel nuntio, in hac causa electis, ad monasterium Montisserrati: coram suis Reverendissimis dominationibus, sedentibus, dicta die mercurii vigesima septembris de sero, in Capitulo dicti monasterii Montisserrati, in quo fratres dicti monasterii, qui sunt ordinis et regulæ observantiae sancti Benedicti, solent fere quotidie convenire; presentibus etiam nobis, dictis et infrascriptis notariis nuntioque huius causæ, ac etiam presentibus venerabilibus Jacobo Fabrega et Joanne Comelles, presbiteris secularibus vicensis diocesis, pro testibus ad hæc vocatis specialiter atque assumptis; presentibus insuper Abbate et Priore et omnibus fere monacis dicti monasterii, qui numerum sexaginta excedebant; presentibus denique multis aliis de familiis dictorum

* Die mercurii, 20 septembris 1606.

¹ El proceso de Montserrat constituye la tercera parte del remisorial barcinonense. Para la historia de los actos llevados al cabo en Montserrat, véase este fragmento de la carta que el vicepostulador, P. Pedro Gil, escribió al Postulador en Roma, P. Lorenzo de Paoli, el 2 de octubre de 1606, a los diez días de terminado el proceso:

«El martes [19 de septiembre] partimos los obispos, notarios, nuncio y yo juntos para Montserrate, que dista tres leguas de Manresa. Miércoles, jueves y viernes hizimos el proceso en Montserrate. La presentación se hizo en el Capítulo, hallándose todo el convento, más de 60 religiosos. Señalóse el mismo capítulo pro loco loci. Citáronse 9 testigos religiosos, los más calificados del monasterio. Viernes se hizo visura de un epitafio de memoria que ay de N.B.P. Ignacio. Hizose un aucto y se nombró notario para collacionar con los notarios el original y copia, y mandóse con decreto se sacase la copia para Roma. Señalóse con otro decreto tiempo asta 15 de enero para sacar la copia, y un lugar, 5 leguas de Barcelona, para juntarse los obispos. Agora entiendo en que se iguale el original y se saque la copia. Está bien el proceso. Tiene media resma de papel, que son 10 manos de papel. Gloria sea al Señor, el cual sea con V. R. De Barcelona a 2 de octubre 1606. V. R. dé aviso a N. P. G. — PEDRO GIL». Cf. *MHSI Scripta de S. Ign.* II 981-982.

Reverendissimorum episcoporum: comparuit^b personaliter dictus R. Pater Petrus Gil, doctor theologus rectorque collegii Societatis Jesu Barcinonensis, procurator substitutus in hac dicta causa canonizationis, nominibus quibus supra in actis; habensque et tenens suis manibus litteras pergameneas apostolicas remissoriales cum rotulis^a, jam alias in civitate Barcinonae et in oppida de Manresa per ipsummet procuratorem ipsismet R. mis DD. Judicibus remissorialibus presentatas et executas: humiliter debitaque cum reverentia atque instantia petiit et requisivit, quatenus ipsas litteras seu instrumentum remissoriae, si et quatenus opus esset, accipi et legi mandarent, atque onus executionis ipsarum pro complemento ultimi decreti, die veneris decima quinta eiusdem mensis septembris cum continuatione dierum ad presens monasterium Montisserrati, ut continuaretur executio actuum dictae remissoriae, nunc reassumere et continuare et ad earum executionem procedere, juxta earundem litterarum formam tenorem ac continentiam, et pro ipsarum executione locum loci et dies atque horas audientiarum deputare, pro sua benignitate, dignarentur.

Et statim dicti domini R. mi Vicensis et Barcinonensis episcopi, Judices remissoriales prefati^c, recognoscentes litteras remissoriales cum rotulo esse easdem illas quarum tonus executionis Barcinonae atque Minorissae susceperant: dictas remissoriales et seu onus executionis earum, debita cum instantia reverentia et honore Sanctae Sedis apostolicae, tenore presentis publicae instantiae reassumpserunt, et tamquam obedientiae filii reassumere se dixerunt, obtuleruntque se presto paratos ad ipsarum litterarum executionem, seu verius ipsius executionis prosecutionem et continuationem, juxta earundem seriem et tenorem; mandaruntque nobis notariis predictis et [*sic*] publice ipsae litterae itidem in gratiam monachorum omnium dicti Monasterii et aliorum presentium et alias omni meliori modo ac citra vitium insertionis geminatae legerentur, prout fuerunt publice, alta et intelligibili voce, coram omnibus lectae et publicatae; quibus lectis et publicatis, predicti R. mi Domini Barcinonensis et Vicensis episcopi, volendo procedere et de facto procedentes ad continuationem executionis dictarum litterarum remissorialium, idemmet Capitulum, in quo erant, tanquam locum accomodatissimum Monachis qui debebant ferre testimonium et eisdemmet R. mis DD., pro loco loci publico ecclesiastico executionis dictae remissoriae, et actuum hic in monasterio Montisserrati faciendorum, dies vero huius hebdomadae presentem mercurii et veneris, et deinde lunae mercurii et veneris juridicos ad jurandum de prohibendo testimonium veritatis; ad proseguendum vero

^b Comparuit in iudicio R. P. Petrus Gil, Procurator venerabilis Societatis Jesu, in Monasterio Montisserrati, et de novo presentavit litteras remissoriales ac rotulum alias eisdem R. mis D. mis Judicibus remissorialibus petens procedi ad earum executionem, ut infra. ^c Domini Iudices mandarunt, ut infra, et reassumpserunt easdem litteras, et processerunt ad earum executionem, ut infra.

^a El «Rotulus remissoriae» véase en *MHSI*, vol. cit., pp. 521-596.

examen testium, etiam alios dies, in honorem Dei vel Sanctorum non dicatos; et horas audientiarum, videlicet, de mane a septima usque ad decimam, et de sero a secunda usque ad quintam ipsius diei, cum sequentium horarum continuatione, elegerunt et deputarunt; de quibus omnibus et singulis dictus R. Pater Petrus Gil Procurator predictus, nominibus quibus supra in actis, requisivit; dicti vero domini Iudices remissoriales mandarunt publicum apud acta huiusmodi compulse confici instrumentum tam per nos dictos notarios et scribas, presentibus dictis testibus.

PETITIO UT EXPEDIATUR MONITORIUM CITATIONIS TESTIUM

Et incontinenti eadem die mercurii 20 mensis septembris^d, eademque hora audientiae de sero, sedentibus pro tribunali dictis R.^{mis} DD. Vicensi et Barcinonensi episcopis Iudicibus remissorialibus in dicto Capitulo, tamquam loco loci deputato, presentibus nobis dictis et infrascriptis notariis, et presentibus etiam Jacobo Fabrega et Joanne Comelles, presbiteris secularibus Vicensis dioecesis, pro testibus ad haec vocatis specialiter atque assumptis: personaliter constitutus dictus R. P. Petrus Gil procurator, nominibus quibus in actis, dixit et exposuit suis R.^{mis} dominationibus, quod ipse, ut procurator predictus, et eo nomine repetebat et reproducebat, sicut repetiit et reproduxit, et quatenus opus esset, omnia acta facta et jurata, litteras remissoriales et articulos in rotulo contentos citra geminatam insertionem vel intimationem, et quod ad probandum articulos in rotulo remissoriae contentos, in quibus fit mentio eorum quae fecit in monasterio Montisserrati servus Dei Ignatius, quando per aliquot dies ibidem mansit, et alia similia spectantia ad dictam causam canonizationis: inducebat, prout induxit, in testes^e, Illustrem | et [f. 1940] admodum R. Dominum P. Fratrem Antonium Jutge, Abbatem monasterii Montisserrati, RR. PP. fratres Franciscum Godefridum, Priorem, Jacobum Forner, Michaëlem de Santa Fe, Joachinum Bonanat, Benedictum Torres, Joannem Gusman, Jacobum Campmani, Petrum Verde, omnes religiosos monachos professos ordinis sancti Benedicti et conventuales dicti monasterii sanctae Mariae Montisserrati; et quod petebat, sicut petiit humiliter, a suis Reverendissimis dominationibus ut admitterent Societatem Jesu et eius Patrem Generalem ac ipsum Patrem Petrum Gil ut procuratorem substitutum prefatum ad probandum, nomine Patris Generalis et totius Societatis, si et in quantum contenta in rotulo; et predictos testes ad haec citari, eorumque solitum iuramentum recipi, nec non interrogari et examinari, monitoriumque ac preceptum seu citationem ut, sub penis in dictis litteris remissorialibus contentis, et aliis,

^d Eadem die comparuit in eodem iudicio R. P. Petrus Gil procurator, et repetit omnia acta hactenus facta, et nominavit in testes infrascriptos, contra quos petiit decerni citationem seu monitorium, ad subjiciendum examini et iuramentum prestandum, ut infra. ^e Nomina Testium inductorum.

arbitrio suarum dominationum decernendis, expediri, ut debeant omnes et singuli subiicere se examini, et iuramentum prestare de veritate dicenda super articulis et tota causa, loco diebus et horis ipsis testibus assignandis, debita cum instantia postulavit.

Et dicti domini Iudices remissoriales, per suum decretum^f, admiserunt omnes et singulos testes suprainductos, mandando per Jacobum Soldadel nuntium, prout supra in actis, deputatum, qui aderat presens, ut eos et eorum quemlibet in forma et personaliter citari et monitorium opportunum juxta stilum expediri; obtuleruntque se presto atque paratos ad illos examinandos super interrogatoriis et articulis rotuli et causa tota presenti; ipsamque Societatem Jesu illiusque P. Prepositum Generalem et dictum P. Petrum Gil procuratorem predictum, ad probandum si et in quantum pariter admiserunt, et alias prout supra petitum fuit per dictum P. Procuratorem.

De quibus omnibus et singulis dictus Reverendus Pater Petrus Gil, dictis nominibus, petiit et instavit et requisivit, et dicti domini Iudices mandarunt instrumentum confici, et aliis cuia intersit fieri dari et tradi per nos dictos et infrascriptos notarios et scribas deputatos, presentibus supradictis testibus.

Vigore huius quidem provisionis seu decreti^g, per dictos R.^{mos} DD. Iudices remissoriales facti, per nos dictos notarios atque scribas deputatos et expeditum monitorium seu cartellum citationis contra dictos testes suprainductos, sub forma sequenti.

TENOR MONITORII^h

Ex parte admodum Illustrium et Reverendissimorum Dominorum Don Francisci Robuster et Sala Vicensis, et don Raphaëlis de Rovirola Barcinonensis episcoporum, Judicum remissorialium apostolicorum subdelegatorum in causa Canonizationis servi Dei P. Ignatii de Loyola, fundatoris sacrae et venerabilis Societatis Jesu, prout in actis executionis dictae remissoriae specialiter deputatorum, instante et requirente R. P. Petro Gil sacrae Theologiae doctore, Rectore Collegii dictae Societatis Jesu civitatis Barcinonensis, nominibus quibus in actis, moneantur et citentur, prout tenore presentium monetur et citantur: Illustris et admodum Reverendus Dominus Pater frater Antonius Jutge, abbas monasterii Montisserrati, Reverendi Patres fratres Franciscus Godefridus, Prior, Jacobus Gomar [*sic*], Michaël de Santa Fe, Joachinus Bananat, Benedictus Torres, Joannes Gusman, Joannes Campmany, Petrus Verde, omnes monachi professi ordinis sancti Benedicti et conventuales dicti monasterii Montis Serrati, in testes inducti et producti per R.^{dum} P. Petrum Gil, dictis nominibus, et quilibet eorum in solidum monetur atque

^f Decretum DD. Judicum remissorialium.

^g Expeditio monitorii sive citationis.

^h Monitorium sive citatio decreta contra testes, instante eodem R. P. Petro Gil, Procuratore.

citatur, quatenus sub pena excommunicationis et aliis sententiis, censuris et penis in dictis litteris remissorialibus contentis et expressis, compareant et quilibet eorum compareat coram dictis dominis Iudicibus remissorialibus, loco diebus et horis eis et eorum cuilibet respective intimandis et assignandis, ad perhibendum testimonium veritatis super interrogatoriis et articulis rotuli et causa tota, pro parte dicte Societatis productis, et alias subjiciendum se examini, et ad juramentum prestandum in manibus et posse dictorum dominorum remissorialium de veritate dicenda; alioquin in secus agendis procedetur seu procedi mandabitur ad publicationem dictarum censurarum et alias juxta seriem et tenorem dictarum litterarum ustitia mediante de omnium citatorum absentia seu recusatione in aliquo modo non obstante sed contumacia exigente.

Datum in monasterio Montis Serrati in Capitulo eiusdem Monasterii pro loco loci executionis dictarum litterarum alias deputato, sub impressione sigillorum dictorum DD. Iudicum, die mercurii 20 Septembris anno a nativitate Domini 1606.

Fr. Episcopus Vicensis, Commissarius apostolicus.

Raphaël episcopus Barcinonensis, Commissarius Apostolicus.

Joannes Pareja notarius publicus Barcinonae.

Joannes Teres nuntius [*sic*] publicus Barcinonae.

Quod quidem cartellum monitorium seu citatorium, post quam sic, ut praehabetur, fuit expeditum, per nos dictos notarios et scribas traditum et liberatum fuit suprascripto Jacobo Soldadell nuntio seu cursori, ut supra in actis jurato, ad effectum ut ipsum intimaret et notificaret suprascriptis viris Religiosis in dicto monitorio nominatis in testes productis et inductis, et deinde veridicam relationem facere.

RELATIO CITATIONIS TESTIUM MONITORII PER NUNTIIUM FACTA ¹

] Et eadem die mercurii vigesima mensis et anni proxime dicti, [f. 1945] in iudicio hora audientiae de sero, coram dictis R. mis Dominis Vicensi et Barcinonensi episcopis iudicibus remissorialibus pro tribunali sedentibus, in Capitulo monasterii Montiserrati, pro loco loci executionis dictae remissoriae deputato, vocatis nobis dictis et infrascriptis notariis, ac presentibus etiam Jacobo Fabrega et Joanne Comelles, Paesbiteris secularibus Vicensis dioecesis, pro testibus ad haec vocatis specialiter atque assumptis, comparuit personaliter predictus Jacobus Soldadell, nuntius seu cursor iuratus, qui retulit se de mandato suarum dominationum, ad instantiam dicti Reverendi P. Petri Gil procuratoris, nominibus quibus in actis, peremptorie ac personaliter citasse omnes et singulos viros religiosos testes in dicto monitorio ut supra expedito, et ei ad exequendum tradito, contentos et expressos, personaliter respective apprehensos ad comparendum jurandum et subiiciendum se examini veritatis in dicto

¹ Executio dictae citationis sive monitorii contra testes exeuntes.

^j Relatione facta, idem R. P. Petrus Gil, Procurator, reproduxit citationem et petiit diem et horam examinis testium, ut infra.

Capitulo, tanquam loco loci deputato, diebus et horis eis et unicuique intimandis atque assignandis, super interrogatoriis et articulis et causa tota in causa canonizationis Servi Dei dicti Patris Ignatii, in manibus dictorum DD. Judicum et alias prout in citatione eis et cuilibet eorum legitime facta continetur.

Qua quidem relatione sic facta^j, dictus R. P. Petrus Gil, nominibus quibus in actis, reproducens dictum monitorium cum eius legitima executione ut supra facta, debita cum instantia petiit a dictis R.^{mis} DD. Judicibus remissorialibus, quatenus dictum monitorium cum illius debita et legitima executione in huiusmodi Actis inseri et registrari mandarent, quodque locum diem et horam in quibus velle iuramentum testium recipere et eorum examen incipere atque continuare assignarent ac deputarent, et super eis debitam provisionem facerent.

Et dicti R.^{mi} Domini Judices remissoriales, admissa reproductione dicti monitorii cum illius executione^k, decreverunt et mandarunt idem ipsum monitorium cum illius legitima executione in actis huiusmodi inseri et registrari, eum denique locum loci alias ut predicatur deputatum, nempe Capitulum dicti monasterii Montisserrati, et dies ipsos juridicos, nempe presentis hebdomadae diem mercurii presentem, et veneris ad jurandum de perhibendo testimonium veritatis; ad prosequendum vero examen testium etiam alios dies in honorem Dei vel sanctorum non dicatos, horas vero eorundem dierum, scilicet de mane a septima usque ad decimam, et de sero a secunda usque ad quintam, cum sequentium horarum continuatione pariter ipsis testibus deputarunt et assignarunt.

De quibus omnibus et singulis dictus R. P. Petrus Gil procurator petiit et dicti domini Judices mandarunt instrumentum apud acta huiusmodi compulsae confici per nos dictos et infrascriptos notarios et scribas, presentibus testibus supra memoratis.

Et statim^l, eadem die et hora post factam dicti nuntii relationem, comparuerunt ad prestandum iuramentum omnes viri religiosi in dicto monitorio memorati, videlicet Illustris et admodum R.^{mus} D. Pater Frater Antonius Jutge, abbas, R.^{di} Patres fratres Franciscus Godefridus Prior, Pater Jacobus Forner, Michaël de Santa Fe, Joachinus Bonanat, Benedictus Torres, Joannes Gusman, Jacobus Campmany et Petrus Verde, omnes sacerdotes et monachi professi atque conventuales dicti monasterii Montisserrati, qui precedente intimatione per nuntium facta, ad instantiam dicti P. Petri Gil procuratoris substituti, omnes et singuli, posita sua manu dextra super suo sacerdotali pectore, jurarunt, et unusquisque eorum successive atque divisim unus post alium et quilibet eorum iuravit ad Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, predictos R.^{mos} Dominos Judices coram oculis corporeis eorumque testium obiecta atque proposita, de veritate pure atque sincere dicenda, in omni-

^k Decretum DD. Judicum deputationis loci et diei examinis testium, ut infra.

^l Et statim induxit omnes infrascriptos testes, qui jurarunt de veritate dicenda et alias, ut infra.

bus de quibus a dictis R.^{mis} D.^{nis} in tota causa predicta interrogarentur; omni prece pretio dolo fraude amore timore favore et omni alia sinistra intentione in premissis postpositis penitus et semotis; quorum omnium juramento, sic ut predictum, prestito, mox perventum est ad examen testium, modo et ordine qui sequitur.

AD DEI GLORIAM INCIPIT EXAMEN TESTIUM IN MONASTERIO
MONTISSERRATI RECEPTORUM

1 Eadem die^m, videlicet mercurii, vigesima mensis septembris anni 1606, in iudicio, hora audientiae de sero, coram eisdem R.^{mis} DD. Barcinonensi et Vicensi episcopis Judicibus remissorialibus predictis, in eodem Capitulo monasterii Montisseratti pro Tribunali sedentibus, nobisque dictis et infrascriptis notariis presentibus, et ad instantiam dicti R. P. Petri Gil procuratoris, nominibus quibus in actis, comparuit. Ill. tris et admodum R.^{das} D. ac Pater Frater Antonius Jutgeⁿ, Dei gratia Abbas Monasterii beatae Mariae Montisserrati, Monachus professus ordinis ac regulae Sancti Benedicti, etatis ut dixit 57 annorum^o parum plus vel minus, testis jam alias productus approbatus citatus intimatus et juratus per suas dominationes R.^{mas}, seque per easdem examinari debita cum instantia postulavit; et dicti domini iudices remissoriales eum examinarunt et interrogarunt, tam super interrogatoriis, quam super articulis procuratoris in rotulo remissoriae contentis et tota causa presenti semotis etc., et ad dictorum DD. oportunas interrogationes respondit in hunc qui sequitur modum.

| Et primo fuit ipse testis Interrogatus et examinatus super [f. 1950] contentis in interrogatoriis cum rotulo remissoriae transmissis⁹, et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia causae huiusmodi, scilicet:

Quoad p^m interrogatorium. Dixit se optime scire penam periurii et huius causae gravitatem et importantiam et sic quod dicit veritatem quam sciet.

Ad 2.^m Interrogatorium. Et dixit se nominari Antonium et cognominari Jutge, natum sive oriundum villae Sancti Felicis Guixolensis, dioecesis Gerundensis, etatis 57 annorum, filium Hieronimi Jutge nautae, et Sperantiae, coniugum defunctorum, et vivere expensis monasterii beatae Mariae de Monteserrato.

Ad 3 Interrogatorium. Dixit esse sacerdotem et hodie celebrasse missam et quotidie celebrare publice in Ecclesia dicti monasterii.

Ad 4 Interrogatorium. Dixit et respondit negative, per Dei gratiam.

Ad 5 Interrogatorium. Dixit quod venit citatus et vocatus per nuntium vestrarum dominationum.

^m Eadem die mercurii 20 Sepbris. 1606, examen et depositio infrascripti testis in monasterio beatae Mariae Montisserrati. ⁿ Nomen Testis. ^o 57 annorum.

⁹ Los 21 interrogatorios del rótulo véanse en *MHSI*, vol. cit., 523-527.

Ad 6 Interrogatorium. Dixit quod nihil fuit sibi donatum nec promissum pro huius modi testimonio ferendo, nec sperat aliquid aliud nisi gloriam Dei.

Ad 7 Interrogatorium. Dixit scire optime alios esse testes citatos ad se examinandum, sed cum illis non esse loquutum ad concordandum cum eorum dictis.

Ad 8 Interrogatorium. Dixit vidisse articulos ad effectum videndi super quibus dicere et deponere posset.

Ad 9 Interrogatorium. Dixit intellexisse P. Ignatium esse natum in Regno Navarrae in Provincia Guispuscoae.

Ad X Interrogatorium. Dixit non cognovisse dictum P. Ignatium nisi de nomine et fama, et recordatur quod ipse testis emisit professionem in hac sacra Religione Sancti Benedicti in presenti monasterio beatae Mariae Montisserrati, die 14 mensis Augusti anni 1570, quo tempore erant in presenti monasterio aliqui Religiosi valde senes bonae famae et vitae et magnae opinionis, qui nominabatur [*sic*] Pater frater Palatios, frater Bartholomeus Garriga, frater Hieronimus Lauretus, omnes monachi huius Monasterii, qui fere omnes dicebant et asseriebant vidisse cognovisse et tractavisse dictum P. Ignatium; ex quibus ipse testis pluries audivit et intellexit quod dictus P. Ignatius erat tunc temporis vir modestus, patiens et humilis, amans et sequens paupertatem, et summopore Dei amicus; qui praecipue audivit et intellexit a dicto fratre Hieronimo Laureto, qui erat Abbas monasterii Sancti Felicis Guixolensis presentis ordinis, dicente et asserente ipsi testi, quod tempore quo ipse D. Hieronimus Lauretus operam literis dabat in gymnasio civitatis Barcinonae, quodam die vidit in dicto gymnasio ipsius civitatis supradictum P. Ignatium, qui etiam literis operam dabat, qui jam erat etatis provectae, qui P. Ignatius irridebatur a scholasticis et ei molesti erant et iniuriis ab eisdem afficiebatur, ut [*sic*] ipse omnia patienter ferebat et cum magna humilitate et charitate ab eis petebat et [*sic*] lectiones ei repeteret.

Ad XI Interrogatorium. Dixit audivisse nedum a predictis, sed etiam ab aliis fidedignis, et talis est publica vox et fama in presenti Monasterio, quod P. Ignatius post suam conversionem fecit vitam laudabilem et sanctam.

Ad 12 Interrogatorium. Dixit se nihil scire.

Ad 13 Interrogatorium. Dixit credere et audivisse dictum P. Ignatium fuisse 1^m. fundatorem Societatis Jesu, et in illa fecisse regulam et Constitutiones quibus dicta societas hodie regitur.

Ad 14 Interrogatorium. Dixit credere quae in Interrogatorio narrantur.

Ad 15 Interrogatorium. Dixit se nil scire.

Ad 16 Interrogatorium. Dixit audivisse in oppido Minorissae frequentari et visitari per christi fideles cum summa devotione loca in quibus P. Ignatius fecit penitentiam tempore quo fuit Minorissae, sicut est Ecclesia beatae Mariae de Villadordis, et quaedam spelunca quae est prope dictum oppidum, et talis est publica vox et fama.

Ad 17 Interrogatorium. Dixit miraculum esse id quod divina gratia fit super vires naturae.

Ad 18 Interrogatorium. Dixit audivisse a multis fidedignis personis D. N. Jesum Christum fecisse aliqua miracula per merita et intercessionem dicti P. Ignatii in personis aliquorum languentium et infirmantium, qui in suis laboribus et necessitatibus illum invocarunt, et est publicum et notorium.

Ad 19 Interrogatorium. Dixit credere predicta miracula fuisse successa modo et forma prout in interrogatorio continetur.

Ad 20 Interrogatorium. Dixit idem quod in precedenti.

Ad 21 et ultimum interrogatorium. Dixit credere predicta miracula successa intercessione B. P. Ignatii esse vera et non ficta, et pro veris et non fictis illa ipse testis habet.

Deinde vero fuit ipse testis per dictos R.^{mos} DD. Judices remissoriales interrogatus et examinatus super articulis procuratoris in rotulo remissoriae contentis⁴, super quibus deposuit ut sequitur.

Ad 6 articulum, omissis precedentibus de voluntate partis

Dixit contenta in dicto articulo, in ea parte quae loquitur et spectat ad praesens monasterium Montisserrati, esse vera, et hoc scire dixit quia omnia contenta in presenti articulo audivit pluries ab omnibus monachis senibus presentis Monasterii, qui propter eorum magnam etatem poterant de predictis certam scientiam habere; et scit etiam ipse testis quod in presenti Monasterio, inter religiosos ipsius, de omnibus contentis in dicto articulo est publica vox et fama.

Ad 29 articulum de oratione et illustrationibus, omissis etc.

Dixit audivisse a predictis et aliis fidedignis quae in presenti articulo de oratione dicuntur, et talis est publica vox est fama.

Ad 40 articulum de humilitate, omissis precedentibus.

Dixit jam respondisse super interrogatoriis ac eius magna humilitate.

Ad 53 articulum de miraculis, omissis precedentibus.

Dixit jam in interrogatoriis dixisse se audivisse a plurimis fidedignis fuisse facta aliqua miracula per intercessionem P. Ignatii, et quod ipse testis nullum aliud sperat videre de ipso B. Ignatio maius miraculum, quam tam brevi tempore paucisque annis fuisse suam sanctam Religionem ita apud omnes christianos mirifice exaltatam; et hoc est publicum et notorium, et publica vox et fama.

Ad 54 articulum de opinione sanctitatis.

Dixit ipsum testem tenere et reputare pro sancto et Dei amico dictum P. Ignatium, et aliquando in suis orationibus se illi commendare; et videt et vidit quotidie quod alii religiosi presentis monasterii et aliae personae etiam illud tenent etiam illum [*sic*] pro sancto; et adhuc non audivit aliquem qui huic opinioni contradiceret; et insequendo hanc opinionem quidam Abbas presentis monasterii, nomine Laurentius Nieto, qui hodie

⁴ Los artículos propuestos por el P. Postulador de la causa véanse en *MHSI*, vol. cit. 527-596.

est episcopus Vxellensis, Regni Sardiniae⁵, in memoriam conversionis dicti P. Ignatii fecit construere expensis monasterii quoddam epitaphium in lapide quodam, in illo proprio loco in quo dictus P. Ignatius, tempore quo pervenit in presenti monasterio, pernoctatus est et oravit coram Imagine B. Virgnis Mariae, et denudatis suis vestibus pretiosis, sacco se induit, ut in eo est videre.

Ad 62 et ultimum articulum de vero et fama loquente [*sic*], omissis precedentibus.

Dixit quod omnia et singula per ipsum testem dicta et deposita sunt vera publica et notoria, et de illis est publica vox et fama.

Ita deposuit ego frater Antonius Judge, Abbas Monasterii beatæ Mariæ Montisserati. Fuit sibi lectum et perseveravit, presentibus dictis R.^{mis} DD. Judicibus remissorialibus.

Fr. episcopus Vicensis. Raph. episcopus Barcinonensis. Jo. Pareja notarius publicus Barcinonæ.

2. Dictis die mense et anno^q, in iudicio hora audientiae de sero, coram dictis R.^{mis} DD. Vicenci et Barcinonensi episcopis, Judicibus remissorialibus predictis, in eodem capitulo monasterii Montisserrati pro Tribunali sedentibus, nobisque dictis et infrascriptis notariis presentibus, et ad instantiam dicti R. P. Petri Gil Procuratoris, nominibus quibus in actis, comparuit admodum R. P. Franciscus Godofredus^r, Prior et monachus monasterii beatæ Mariæ de Monteserrato, etatis, ut dixit, 48 annorum, testis iam alias productus approbatus et citatus et intimatus ac juratus per suas dominationes R.^{mas}, seque per easdem examinari debita cum instantia postulavit; et dicti Domini Judices remissoriales eum examinarunt et interrogarunt, tam super interrogatoriis quam super articulis presentis procuratoris in rotulo remissoriae contentis et tota causa presenti semotis, et ad dictorum DD. oportunas interrogationes respondit modo infrascripto. Et primo fuit ipse testis interrogatus et examinatus super contentis in interrogatoriis cum rotulo remissoriae transmissis, et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia causæ huiusmodi, scilicet

Quoad primum Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, bene scire importantiam causæ de qua agitur, et penam periurii.

Ad 2^m Interrogatorium. Et dixit se nominari Fratrem Franciscum, et cognominari Godefridum, patria Carcassonensem in Gallia Narbonensi, filium Petri Godefredi, iurium Doctoris, et Joannæ Canas[?] illius uxoris defunctorum, etatisque esse, ut dixit, 48 annorum, professione monachum Sancti Benedicti de observantia in monasterio de Monteserrato.

p Subscr^o examinis. q Eadem die examen et depositio infrascripti Testis.
r Nomen testis.

⁵ Cf. GAUCHAT, *Hierarchia catholica*, IV, p. 855. Lorenzo Nieto fué obispo de Ales y Terralba (Uxellensis et Terralbensis) en Cerdeña, desde 1606 a 1618.

Ad 3 Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, quotidie regulariter rem sacram celebrare.

Ad 4^m Interrogatorium. Negative fuit responsum, per Dei gratiam.

Ad 5 Interrogatorium. Dixit se venisse citatum per nuntium presentis causae, et quod sibi nihil dictum fuit nisi ut veritatem diceret.

Ad 6 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 7 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 8 Interrogatorium. Et dixit quod sibi dumtaxat fuerunt ostensi articuli, ad effectum reducendi ad suam memoriam ea super quibus securius deponere poterat.

Ad 9 Interrogatorium. Et dixit se intellexisse ea prout in Interrogatorio iacent.

Ad X^m Interrogatorium. Et dixit se non cognovisse visu dictum P. Ignatium, audivisse vero illum nominari a plurimis personis fidedignis, asserentibus illum egregium virum, sanctum, et amicum Dei fuisse.

Ad XI Interrogatorium. Et dixit se intellexisse dictum P. Ignatium in sua prima conversione hic in Monteserrato, Barcinonae, Parisiis, et in aliis partibus vitam suam egisse, in omnibus his partibus sancte et laudabiliter vixisse.

Ad 12 Interrogatorium. Et dixit scire dictum P. Ignatium obiisse in urbe Roma, et ibi suum corpus supultum esse.

Ad 13 Interrogatorium. Et dixit quod cunctis notum est ipsum P. Ignatium fundatorem fuisse Religionis dictae | Societatis Jesu, [f. 1960] et illius regulas condidisse.

Ad 15 Interrogatorium. Et dixit quod septem abhinc decursis annis ipse testis visitavit in Ecclesia professa Jesuitarum urbis Romanae sepulchrum P. Ignatii, et ibi Deum oravit quatenus meritis et intercessione dicti P. Ignatii in suis necessitatibus eum adjuvaret, motus ipse ex communi omnium opinione qua ipse Pater Ignatius ibi pro sancto et Dei amico veneratur.

Ad 16 Interrogatorium. Et dixit se vidisse in sepulchro dicti P. Ignatii et iuxta illud multas candelas accensas a christifidelibus, ibi positas ob reverentiam et honorem P. Ignatii, et ibi magnum utriusque sexus christifidelium hominum concursum, orantium ad dictum P. Ignatium et [sic] apud Deum auxilium et favorem impetret.

Ad 17 Interrogatorium. Et dixit quod miraculum est opus excedens vires naturae, divino munere patratum.

Ad 18 Interrogatorium. Et dixit se intellexisse et publice recitatur, dictum P. Ignatium gratia Dei operatum fuisse multa miracula, tam in vita quam post mortem.

Ad 19 Interrogatorium. Et dixit se intellexisse ea, prout in precedenti Interrogatorio dixit.

Ad 20 Interrogatorium. Et dixit se credere miracula facta intercessione P. Ignatii facta fuisse supra facultates et vires naturae.

Ad 21 et ultimum Interrogatorium. Et dixit quod dicta miracula credit esse vera et non ficta.

Deinde fuit ipse testis per dictos R.^{mos} Dominos Judices remissoriales interrogatus et examinatus super articulis Procuratoris in rotulo remissoriae contentis, super quibus respondit ut sequitur.

Ad 6 articulum, omissis precedentibus.

Et dixit contenta in dicto articulo esse vera, nam ea audivit recitari a pluribus monachis Religiosis dicti monasterii senibus, qui de predictis veram notitiam et scientiam habebant, asserentibus illa ita esse, prout in articulo enarrantur. Recitabant etiam dicti Religiosi senes quod dictus Pater Ignatius suam confessionem generalem, de qua in articulo fit mentio, fecit cum R. Patre Fratre Joanne Canones [*sic*] monacho, et tunc Confessario ordinario presentis monasterii, viro quidem inculpatae vitae et regularis disciplinae ebservantissimo, quique in huiusmodi Cenobio pro viro Sancto et Dei amico tenetur; a quo ipse P. Ignatius accepit exercitatorium vitae spiritualis compositam [*sic*] per reformatorem dicti monasterii.

Ad 29 articulum, omissis precedentibus.

Dixit contenta in dicto articulo, prout in eo jacent et loquuntur de Monteserrato, vera esse, et sic de eis esse et fuisse publicam vocem et famam.

Ad 54 articulum de opinione sanctitatis, omissis precedentibus.

Dixit quod propter vitae austeritatem dicti Patris Ignatii, humilitatem penitentiam et alios virtutis actus illius, quibus decoratus fuit, ipse testis tenuit et reputavit, tenetque et reputat illum pro sancto et Dei amico, prout ita communiter reputatur ab omnibus, et de his fuit et est publica vox et fama.

Ad 62 et ultimum articulum de vero et fama loquentem, omissis precedentibus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem dicta et deposita sunt vera, et de illis est et fuit publica vox et fama, taliter quod veritas in contrarium non se habet.

Ita deposui ego^s, et subscripsi manu propria Franciscus Godofredus.

Fuit sibi lectum et perseveravit, presentibus dictis R.^{mis} D.^{nis} Judicibus remissorialibus.

Franciscus episcopus Vicensis.

Raph. episcopus Barcinonensis.

Jo. Pareja notarius publicus Barcinonae.

3. Dictis die mense et anno^t, in Judicio hora audientiae de sero, coram eisdem R.^{mis} DD. Vicensi et Barcinonensi episcopis, Judicibus remissorialibus, in eodem Capitulo monasterii Montisserrati pro Tribunali sedentibus, nobisque dictis et infrascriptis notariis presentibus, et ad instantiam dicti R. P. Petri Gil procuratoris, nominibus quibus in actis, comparuit admodum Reverendus Pater Jacobus Forner^u, Conven-

^s Subscriptio examinis.

^t Examen et depositio infrascripti Testis.

^u Nomen testis.

tualis dicti monasterii beatae Mariae Montisserrati, dicti ordinis sancti Benedicti, siti in dioecesi Vicensi, etatis, ut dixit, septuaginta duorum annorum^v, testis iam alias productus approbatus citatus intimatus et juratus per suas Dominationes R.^{mas}, seque per easdem examinari, debita cum instantia, postulavit; et dicti domini iudices remissoriales eum examinerunt et interrogarunt tam super interrogatoriis, quam super articulis Procuratoris in rotulo remissoriae contentis et tota causa presenti semotis, et ad dictorum dominorum oportunas interrogationes respondit modo infrascripto.

Et primo fuit ipse testis interrogatus et examinatus super contentis in interrogatoriis, cum rotulo remissoriae transmissis; et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia huiusmodi causae, scilicet:

Quoad primum interrogatorium. Et dixit se optime scire penam periurii et gravitatem causae huiusmodi Canonizationis, et sic quod dicet veritatem.

Ad 2 Interrogatorium. Dixit quod nominatur Jacobus et cognominatur Forner, natus in villa Populae de Lilet, Urgellensis dioecesis, etatis 72 annorum parum plus vel minus, filius Antonii Forner Ramo et Joannae, legitimorum coniugum defunctorum, et vivit expensis huius monasterii beatae Mariae de Monteserrato.

Ad 3 Interrogatorium. Dixit esse presbyterum actu, et quotidie celebrare, et hodie celebrasse missam in presenti monasterio publice coram omnibus.

Ad 4^m Interrogatorium. Dixit et respondit negative, per Dei gratiam.

| *Ad 5 Interrogatorium.* Dixit quod venit citatus et vocatus [f. 1965] a nuntio vestrarum dominationum R.^{marum}.

Ad 6 Interrogatorium. Dixit quod nihil fuit sibi donatum promissum vel remissum pro huiusmodi testimonio ferendo, nec aliquid aliud sperat nisi gloriam Dei.

Ad 7 Interrogatorium. Dixit audivisse fuisse citatos alios testes, tamen ipse testis cum illis non est loquutus ad concordandum cum eorum dictis.

Ad 8 Interrogatorium. Dixit credere esse examinandum super aliquibus spectantibus ad sanctitatem P. Ignatii.

Ad 9 Interrogatorium. Dixit audivisse semper dictum Patrem Ignatium esse natum in Regno Biscaye, in Provincia Guipuscoë.

Ad X^m Interrogatorium. Dixit se non cognovisse dictum P. Ignatium nisi ex relatione aliquorum Religiosorum presentis monasterii, vitae inculpatae et summae opinionis et indubitatae fidei, qui nominabantur frater Dionisius de Placentia, frater Michael Forner, qui fuit Abbas huius Monasterii, frater Michael Sobraries, frater Hieronimus Broses et alii multi; et precipue frater Joannes Xanones, natione Gallus qui fuit confessor dicti P. Ignatii tempore quo ad presens monasterium pervenit

^v 72 annorum.

pro sua conversione; qui omnes asserebant dicebant et affirmabant ipsi testi, vidisse tractasse et cognovisse dictum P. Ignatium in presenti monasterio, et eo tempore illum cognovisse valde penitentem, et desiderantem profiteri, cum vita valde austera et penitenti, religionem christianam; et signanter ipse testis audivit a dicto P. Joanne Xanones, qui fuit confessarius dicti Patris Ignatii, qui multa de eius magna devotione, lachrimarum vi, in eius repentina conversione ac vitae mutatione, dicebat, affirmando multoties haec fuisse magna inditia ipsius sanctitatis et perfectionis, et quod temporis tractu haec omnia omnibus evidenter patenter, ut postea res ipsa indicavit, ut omnibus patet.

Ad XI Interrogatorium. Dixit audivisse a plurimis fidedignis dictum P. Ignatium fecisse vitam sanctam et laudabilem in presenti Principatu Cataloniae, tempore quo fuit in presenti Monasterio, et in civitatibus Minorissae et Barcinonae; et est publicum et notorium.

Ad 12 Interrogatorium. Dixit audivisse dictum Patrem Ignatium obiisse Romae, et ibi eius corpus esse sepultum.

Ad 13 Interrogatorium. Dixit audivisse et credere Societatem Jesu fuisse fundatam a dicto P. Ignatio, et in ea fecisse regulam et Constitutiones quibus hodie Patres dictae Religionis gubernantur.

Ad 14 Interrogatorium. Dixit audivisse et credere quae in Interrogatorio continentur.

Ad 15 Interrogatorium. Dixit se nil scire.

Ad 16 Interrogatorium. Dixit audivisse ab aliquibus Religiosis et ab aliis personis fidedignis, in oppido Minorissae visitari, cum magna frequentia et summa devotione, loca in quibus P. Ignatius fecit penitentiam tempore quo ibi mansit et habitavit, et talis est publica vox et fama.

Ad 17 Interrogatorium. Dixit quod miraculum est quid supernaturale quod secundum naturam fieri non potest.

Ad 18 Interrogatorium. Dixit audivisse fuisse facta multa miracula a Domino nostro Jesu Christo, tam in oppido Minorissae, quam alibi, per intercessionem et merita dicti P. Ignatii, in personis aliquorum infirmorum qui illud [*sic*] invocarunt, et talis est publica vox et fama.

Ad 19 Interrogatorium. Dixit credere predicta miracula fuisse facta et successa, modo et forma in Interrogatorio contentis.

Ad 20 Interrogatorium. Dixit idem quod in precedenti.

Ad 21 et ultimum Interrogatorium. Dixit credere esse vera et non ficta, quia alias non essent miracula.

Deinde vero fuit ipse testis per dictos R.^{mos} DD. Judices remissoriales examinatus et interrogatus super articulis procuratoris in rotulo remissoriae contentis, super quibus respondit ut sequitur.

Ad 6 articulum, omissis precedentibus de voluntate partis.

Dixit contenta in dicto articulo, maxime quae continentur in ea parte in qua loquitur de monasterio Montisserrati, esse vera; et hoc scire dixit quia ita fertur inter Religiosos huius monasterii, per traditionem aliorum Religiosorum et maiorum suorum, et talis est publica vox et fama.

Ad 29 articulum de oratione, omissis precedentibus.

Dixit ita audivisse et intellexisse ab aliquibus religiosis dicti monasterii, prout narratur in articulo.

Ad 40 articulum de humilitate, omissis precedentibus.

Dixit audivisse a supra nominatis Religiosis, qui illum cognoverunt et tractarunt, dictum P. Ignatium tempore suae conversionis, fuisse summopere humilem benignum misericordem et patientem in adversis.

Ad 53 articulum de miraculis, omissis precedentibus.

Dixit jam respondisse super interrogatorio 18.

Ad 54 articulum de opinione sanctitatis:

Dixit credere dictum P. Ignatium fore et esse sanctum in gloria Dei, et pro tali ipsum tenet; et presertim propter illa quae audivit de dicto P. Ignatio a dicto Joanne Xanones, Gallo, monacho presentis monasterii, qui fuit eius confessarius, et etiam propter illa quae ipse testis ab aliis religiosis eiusdem Monasterii summae opinionis audivit et percepit, qui predicta omnia affirmabant per traditionem aliorum fratrum [f. 1970] predecessorum suorum; quam opinionem sanctitatis valde confirmat illud epitaphium quod in memoriam eiusdem beati Ignatii et illius sanctae conversionis hodie extat in quodam lapide posito in loco antiquo, in quo antea erat capella beatae Mariae; quod quidem epitaphium est constructum in illa parte in qua dictus P. Ignatius fecit suam confessionem cum dicto Patre Joanne Xanones, ac pernoctatus est, ac suis pretiosis vestibus exutis, pauperi cuidam tradidit, ensemque et gladium beatae Mariae virgini dono dedit, et vestibus pauperrimis et vilibus se induit; et precipue elucet maxime ipsius sanctitas ex fructibus quos tota Dei ecclesia percepit tam brevi tempore ex tam sancta Religione, cuius ipse fuit auctor, et est publicum et notorium, et publica vox et fama, quam nunquam improbatam fuisse audivit.

Ad 62 articulum de vero et fama loquentem, omissis precedentibus.

Dixit quod omnia et singula, per ipsum testem dicta et deposita, sunt vera publica et notoria, et de illis est publica vox et fama, taliter quod veritas in contrarium non se habet.

Ita deposui ego^x Frater Jacobus Forner.

Fuit sibi lectum, et perseveravit, presentibus dictis R.^{mis} DD. Iudicibus remissorialibus.

Fr. episcopus Vicensis.

Raph. episcopus Barcinonensis.

Jo. Pareja notarius publicus Barcinonae.

4. Dictis die mense et anno^y, in iudicio, hora audientiae de sero, coram eisdem R.^{mis} Dominis Iudicibus remissorialibus, in eodem capitulo monasterii montisserrati pro Tribunali sedentibus, nobisque dictis et infrascriptis notariis presentibus, et ad instantiam dicti R. P. Petri Gil procuratoris, nominibus quibus in actis, comparuit R.^{mus} Dominus Mi-

^x Subscriptio examinis.

^y Eadem die examen et depositio infrascripti Testis.

chaël de Santafe^z, conventualis et monachus Monasterii beatae Mariae de Monteserrato, etatis, ut dixit, 76 annorum^{a'}, vel inde circa, jam alias productus approbatus citatus intimatus et juratus per suas dominationes R.^{mas}, seque per easdem examinari, debita cum instantia, postulavit; et dicti domini Iudices remissoriales eum examinarunt et interrogarunt, tam super interrogatoriis, quam super articulis procuratoris in rotulo remissoriae contentis et tota causa presenti semotis, etc; et ad dictorum dominorum opportunas interrogationes respondit modo infrascripto.

Et primo fuit ipse testis interrogatus et examinatus super contentis in interrogatoriis, cum rotulo remissoriae transmissis; et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia causae huiusmodi, scilicet:

Quoad primum interrogatorium. Et dixit se scire penam et importantiam periurii, et gravitatem causae de qua agitur.

Ad 2 Interrogatorium. Et dixit se nominari Fratrem Michaëlem, et cognominari de Santafe, natum in civitate Oscensi, Regni Aragonum, filium Ludovici Santafe et Antoniae Tarracona eius uxoris, defunctorum, seque monachum professum dicti Monasterii, et vivere ex communi dicti conventus, etatemque habere 76 annorum.

Ad 3 Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, quotidie regulariter rem sacram celebrare.

Ad 4^m Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 5 Interrogatorium. Et dixit se venisse citatum per nuntium presentis causae, et quod nihil sibi dictum fuit, nisi ut veritatem diceret.

Ad 6 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 7 Interrogatorium. Et dixit se scire alios esse testes examinandos, sed cum eis loquutum non fuisse de hoc ut essent concordēs.

Ad 8 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 9 Interrogatorium. Et dixit se non fuisse in locis in interrogatorio nominatis.

Ad X^m Interrogatorium. Et dixit se audivisse nominari dictum P. Ignatium a pluribus fratribus Monachis dicti Monasterii senibus illius temporis, asserentibus et dicentibus ipsum P. Ignatium verum fuisse sanctum et Dei amicum.

Ad XI Interrogatorium. Et dixit se audivisse a dictis personis senibus huius monasterii, dictum P. Ignatium, in sua prima conversione, huc in Montemserratum pervenisse, et post modum Minorissam versus discessisse, et in alias partes, in quibus vitam suam sancte et laudabiliter transegit.

Ad 12 Interrogatorium. Et dixit se nescire ea quae in interrogatorio iacent.

Ad 13 Interrogatorium. Et dixit se intellexisse ipsum P. Ignatium fundatorem fuisse dictae Religionis Jesu et illius regulas condidisse.

^z Nomen testis.

^{a'} 76 annorum.

Ad 14 Interrogatorium. Et dixit se intellexisse ea prout in interrogatorio iacent.

Ad 15 Interrogatorium. Et dixit se non visitasse sepulchrum dicti P. Ignatii.

Ad 16 Interrogatorium. Et dixit se non fuisse in locis in interrogatorio nominatis.

Ad 17 Interrogatorium. Et dixit quod miraculum est res supernaturalis.

| *Ad 18 Interrogatorium.* Et dixit se intellexisse dictum P. [f. 1975] Ignatium gratia Dei operatum fuisse multa miracula.

Ad 19 Interrogatorium. Et dixit se intellexisse ea prout in interrogatorio iacent.

Ad 20 Interrogatorium. Et dixit se credere dicta miracula facta fuisse supra facultates et vires naturae.

Ad 21 et ultimum Interrogatorium. Et dixit se credere dicta miracula vera et non ficta esse.

Deinde fuit ipse testis per dictos R.^{mos} dominos Judices remissoriales interrogatus et examinatus super articulis Procuratoris in rotulo remissoriae contentis, super quibus deposuit ut sequitur.

Et quia dictus Testis alias deposuit, videlicet die trigesima mensis Octobris, anno a nativitate Domini 1595, in Monasterio Montisserrati, coram bonae memoriae Petro, tunc episcopo Vicensi, Commisario Apostolico, in posse Scribae vicariatus Ecclesiae Vicensis, petiit et requisivit sibi ostendi et legi dictam suam primam depositionem^a; et incontinenti, per nos dictos Joannem Pareja et Joannes [*sic*] Teres, notarios et scribas huius causae, jussu dictorum R.^{morum} DD. Judicum remissorialium, fuit sibi ostensa et diligenter lecta sua prima depositio; qua lecta, et per eum audita et intellecta, dixit quod stabat et perseverabat in illa; et quia in dicta depositione, iam alias per dictum procuratorem dictae Societatis, simul cum aliis, fuit in presenti processu exhibita et producta, et ex provisione dd. R.^{morum} DD. Judicum remissorialium inserta, ideo hic non inseritur; et nihilo minus dixit et petiit examinari super articulis procuratoris in rotulo contentis; et primo.

Ad 6 articulum, omissis precedentibus de voluntate partis.

Et dixit contenta in dicto articulo vera esse, prout ipse testis jam deposuit in dicta sua depositione; et quod ea intellexit a fratribus senibus dicti monasterii, recitantibus etiam dictum P. Ignatium cum huc pervenerat in sua conversione, confessum fuisse peccata sua R. P. Fratri Joanni Xanones, Monacho presentis monasterii, tunc confessario ordinario dicti monasterii, viro quidem sancto et vitae exemplaris; a cuius manu creditur hic, in huiusmodi cenobio, dictum P. Ignatium recepisse aliqua spiritualia documenta.

Ad 54 articulum de opinione sanctitatis, omissis precedentibus.

Et dixit quod propter vitae austeritatem et penitentiam aliosque vir-

^a Véase en *MHSI*, vol. cit., p. 386.

tutis actus dicti P. Ignatii, ante Religionis fundationem, ipse testis tenuit et reputavit, tenetque et reputat pro viro sancto et Dei amico; et de his est et fuit publica vox et fama.

Ad 62 et ultimum articulum de vero et fama loquentem, omissis precedentibus.

Et dixit quod omnia et singula, per ipsum testem dicta et deposita, sunt vera, et de illis erat fuit et est publica vox et fama, taliter quod veritas non se habet in contrarium.

Ita deposui ego^b frater Michaël de Santafe, manu propria.

Fuit sibi lectum, et perseveravit, presentibus dictis R.^{mis} Dominis Judicibus remissorialibus.

Fr. episcopus Vicensis.

Raph. episcopus Barcinonensis.

Jo. Pareja notarius publicus Barcinonae.

5. Die veneris, vigesima secunda dictionum mensis et anni^o, in iudicio, hora audientiae de mane, coram eisdem R.^{mis} DD. Judicibus remissorialibus, in eodem Capitulo monasterii Montisserrati pro tribunali sedentibus, nobisque dictis et infrascriptis notariis presentibus, et ad instantiam dicti R. P. Petri Gil procuratoris, nominibus quibus in actis, comparuit personaliter R. P. Frater Joachinus Bonanat^d, monachus professus monasterii beatæ Mariæ virginis de Monteserrato, ordinis Sancti Benedicti, etatis, ut dixit, 45 annorum^e parum plus vel minus, testis iam alias productus approbatus citatus intimatus et juratus per suas R.^{mas} Dominationes, seque per easdem examinari, debita cum instantia, postulavit; et dicti Domini Judices remissoriales eum examinerunt et interrogarunt, tam super interrogatoriis, quam super articulis procuratoris in rotulo remissoriae contentis et tota causa presenti semotis, et ad dictionum DD. opportunas interrogationes respondit modo infrascripto.

Et primo fuit interrogatus ipse testis super contentis in interrogatoriis cum rotulo remissoriae transmissis, et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia huiusmodi causae, videlicet:

Quoad primum Interrogatorium. Dixit se optime scire penam periurii et gravitatem et huius causae qualitatem, et sic quod dicet veritatem.

Ad 2 Interrogatorium. Dixit quod nominatur Joachinus, et cognominatur Bonanat, natus et educatus Barcinonae, etatis 45 annorum, filius Gabrielis Bonanat Vicensis, et Annae, legitimorum coniugum, et vivit expensis monasterii, in quo professionem emisit.

Ad 3 Interrogatorium. Et dixit quod est actu sacerdos, et quotidie regulariter missam celebrat publice in ecclesia dicti monasterii.

Ad 4^m Interrogatorium. Dixit et respondit negative, per Dei gratiam.

Ad 5 Interrogatorium. Dixit quod venit citatus et vocatus per nun-

^b Subscriptio examinis. ^o Die veneris 22 Septembris 1606 examen et depositio infrascripti Testis. ^d Nomen testis. ^e 45 annorum.

tium vestrarum dominationum, et quod nil fuit sibi dictum, nisi quod diceret veritatem.

Ad 6 Interrogatorium. Dixit quod nihil fuit sibi donatum promissum nec remissum, nec, aliquid sperat nisi gloriam Dei.

Ad 7 Interrogatorium. Dixit audivisse plures alios testes esse examinatos et examinandos, veruntamen cum eis non fuisse loquutum ad hoc ut essent concordēs.

Ad 8 Interrogatorium. Dixit credere et esse examinandum super aliquibus spectantibus ad sanctitatem P. Ignatii.

Ad 9 Interrogatorium. Dixit audivisse dictum P. Ignatium ortum esse ex Regno | Biscaye. [f. 1980]

Ad X^m Interrogatorium. Dixit non cognovisse dictum P. Ignatium, nisi de nomine et fama; bene tamen audivisse pluries a quodam religioso monacho presentis monasterii, valde sene, nominato fratre Gaspere de Medrano, qui dicebat ipsi testi se cognovisse vidisse et tractasse familiariter in Regno Castellae, et signanter Compluti, dictum P. Ignatium; et referebat affirmabatque quamplura mirabilia de sanctitate et summa austeritate vitae, ac magna modestia illius, et quod tunc jam dictus P. Ignatius reputabatur ab omnibus pro viro admodum Dei amico.

Ad XI Interrogatorium. Dixit audivisse a quamplurimis Religiosis presentis monasterii, et ab aliis personis valde fidedignis, dictum P. Ignatium aliquando vitam suam egisse, tempore suae primae conversionis, tam in presenti monasterio, quam in civitatibus Minorissae et Barcinonae, et in omnibus dictis locis vitam sanctam et laudabilem fecisse, et talis est publica vox et fama.

Ad 12 Interrogatorium. Dixit audivisse et legisse dictum P. Ignatium obiisse Romae, et ibi eius corpus esse sepultum.

Ad 13 Interrogatorium. Dixit audivisse et credere dictum P. Ignatium fuisse fundatorem Societatis Jesu, et in illa fecisse regulam et Constitutiones, quibus hodie dicta Societas regitur.

Ad 14 Interrogatorium. Dixit credere d. P. Ignatium fuisse exactum observatorem Constitutionum et regularum dictae Societatis, ab eo editarum.

Ad 15 Interrogatorium. Dixit se nil scire.

Ad 16 Interrogatorium. Dixit loca, in quibus dictus P. Ignatius fecit Minorissae penitentiam, visitari publice a christifidelibus, et ipse testis aliquando fuit in dicto oppido, et visitavit dicta loca; et ideo predicta scire dixit; tum quia vidit alios visitare cum summa devotione dicta loca, et maxime speluncam quae est extra dictum oppidum Minorissae, prope flumen Cardenerium; et dum illam visitavit, vidit intus illam quamdam lampadem olei ardentem, et quamplura donaria cerea et alterius generis diversarum formarum, data in honorem dicti P. Ignatii a quamplurimis infirmis, qui in suis necessitatibus obtinuerunt a Deo sanitatem per merita et intercessionem illius; et audivit et vidit dictam speluncam et Ecclesiam de Villadordis teneri et reputari pro locis sanctis, et est publicum et notorium, et publica vox et fama.

Ad 17 Interrogatorium. Et dixit quod miraculum est quid supernaturale, quod tamen naturam fieri [*sic*] non posse.

Ad 18 Interrogatorium. Et dixit audivisse saepe saepius a quamplurimis fidedignis et naturalibus, personis Religiosis et aliis, fecisse Deum D. N. quam plura miracula per merita et intercessionem P. Ignatii, tam in oppido Minorissae, quam alibi.

Ad 19 Interrogatorium. Dixit credere dicta miracula successisse modo et forma, de quibus in presenti interrogatorio habetur.

Ad 20 Interrogatorium. Dixit idem quod in precedenti.

Ad 21 et ultimum Interrogatorium.

Dixit credere predicta miracula fuisse et esse vera et non ficta, quia alias non essent miracula.

Deinde vero fuit ipse testis per dictos R.^{mos} Dominos Judices remissoriales interrogatus et examinatus super articulis Procuratoris, in rotulo remissoriae contentis, super quibus respondit modo infrascripto.

Et quia dictus testis jam alias deposuit circa huiusmodi negotium, videlicet die 30 mensis Octobris, anno a nativitate Domini 1595, coram bonae memoriae Don Petro Joanne Jayme, tunc Episcopo Vicensi, et Commissario apostolico, ideo petiit sibi ostendi et legi dictam suam primam depositionem^f; quae, cum in promptu haberetur, fuit sibi, jussu dictorum Reverendissimorum DD. Judicum remissorialium, de verbo ad verbum, per dictos notarios et scribas, ostensa et lecta, prout supra inserta est; qua lecta, dixit quod predicta est sua propria depositio per ipsum facta, et continet veritatem certam et indubitata, et quod stat et perseverat in per eum dictis et depositis, et quod nil amplius circa predictum negotium et articulos rotuli sibi lectos scit; et quia dicta depositio jam alias per dictum procuratorem dictae Societatis, simul cum aliis, fuit in processu presenti exhibita et producta, et ex provisione dictorum R.^{morum} DD. Judicum remissorialium inserta, ideo hic non inseritur.

Ad 62 ultimum articulum de vero et fama loquentem, omissis precedentibus.

Dixit, prout jam in sua predicta depositione supra relata asseruit et affirmavit, predicta omnia et singula per ipsum testem dicta et deposita, tam super interrogatoriis, quam dicta depositione, esse vera publica et notoria et de illis est publica vox fama.

Fuit sibi lectum, et perseveravit, presentibus dictis R.^{mis} Dominis Judicibus remissorialibus^f.

Fr. Episcopus Vicensis.

Raph. episcopus Barcinonensis.

Jo. Pareja notarius publicus Barcinonae.

6. Dictis die mense et anno^g, in Judicio, hora audientiae de mane, coram iisdem R.^{mis} DD. Judicibus remissorialibus, in eodem Capitulo

^f Subscriptio examinis. Ita deposui, ego Fr. Joachinus Bonanat.

^g Examen et depositio infrascripti Testis.

¹ Véase en *MHSI*, vol. cit., pp. 385-386.

Monasterii Montisserrati pro tribunali sedentibus, nobisque dictis et infrascriptis Notariis presentibus, et ad instantiam dicti R. P. Petri Gil Procuratoris, nominibus quibus in actis, comparuit personaliter R. Pater Frater Jacobus Campmani^{h'}, monachus professus monasterii beatae Mariae Montisserrati, ordinis Sancti Benedicti, etatis, ut dixit, 57 annorum, parum plus vel minus, testis iam alias productus approbatus citatus intimatus et juratus per dominationes suas R.^{mas}, seque per easdem examinari, debita cum instantia, postulavit; et dicti domini iudices remissoriales eum examinerunt et interrogarunt, tam super interroga- [f. 1985] toriis, quam super articulis Procuratoris in rotulo remissoriae contentis, et tota causa presenti semotis, etc; et ad dictorum Dominorum opportunas Interrogationes respondit, modo infradicto.

Et primo fuit interrogatus et examinatus super contentis in interrogatoriis cum rotulo remissoriae transmissis, et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia causae huiusmodi, scilicet:

Quoad primum Interrogatorium. Dixit scire optime periurium esse peccatum mortale, et se teneri dicere veritatem propter iuramentum per eum prestitum, et maxime in causa tam gravi.

Ad 2 Interrogatorium. Dixit quod nominatur Jacobus, et cognominatur Campmani; est natus in parrochia sancti Vincentii dels Horts, territorii Lupricati, Barcinonensis dioecesis, etatis 57 annorum, filius Jacobi Campmani, agricolae, dictae parrochiae, et Eleonorae, legitimarum coniugum, defunctorum, et quod vivit expensis huius Monasterii.

Ad 3 Interrogatorium. Dixit quod est sacerdos et quotidie celebrat in Ecclesia presentis monasterii publice, et hodie celebravit rem sacram, per Dei gratiam.

Ad 4^m Interrogatorium. Dixit et respondit negative, per Dei gratiam.

Ad 5 Interrogatorium. Dixit quod venit citatus per nuntium vestrarum dominationum, et quod nihil fuit sibi dictum, nisi quod diceret veritatem.

Ad 6 Interrogatorium. Dixit audivisse alios testes fuisse citatos in huiusmodi causa, et quod ipse Testis non fuit loquutus cum eis ad effectum concordandi cum eorum dictis.

Ad 8 Interrogatorium. Dixit quod non.

Ad 9 Interrogatorium. Dixit se nil scire.

Ad X^m Interrogatorium. Dixit non cognovisse dictum P. Ignatium, nisi de eius nomine et fama, quam semper audivit publicari in presenti monasterio a Religiosis maioribus et senibus, qui asserebant dictum P. Ignatium, tempore suae conversionis, pervenisse ad presens monasterium, et in illo fuisse confessum sua peccata cum Patre fratre Joanne Xanones, Religioso dicti Monasterii, summae opinionis sanctitatis et virtutis; hic

h' Nomen Testis.

in Ecclesia dicti monasterii suam conversionem et vitae mutationem incepisse, et cum magna omnium admiratione ostendisse.

Ad XI Interrogatorium. Dixit audivisse a religiosis dicti presentis Monasterii et a multis aliis fidedignis personis, dictum P. Ignatium fecisse penitentiam per aliquot menses in oppido Minorissae, in principio suae conversionis venisse in hoc Monasterio; et etiam stetisse in civitate Barcinonae per aliquod tempus, et ubique vixisse laudabiliter et sancte, et talis est publica vox et fama.

Ad 12 Interrogatorium. Dixit se nil scire.

Ad 13 Interrogatorium. Dixit se credere et audivisse quae in interrogatorio narratur.

Ad 14 Interrogatorium. Dixit idem quod in precedenti.

Ad 15 Interrogatorium. Dixit se nihil scire.

Ad 16 Interrogatorium. Dixit audivisse, nedum a religiosis presentis Monasterii, sed etiam ab aliis, quod in oppido Minorissae sunt aliqua loca, sicut est quaedam spelunca, et ecclesia beate Mariae de Villadordis, in quibus dictus P. Ignatius, tempore suae conversionis, fecit suam penitentiam; quae visitantur cum magna devotione, orando in illis; et quod tenentur et reputantur pro locis sanctis, et est publicum et notorium, et talis est publica vox et fama.

Ad 17 Interrogatorium. Dixit quod miraculum est id quod fit per gratiam Dei, extra vires naturae.

Ad 18 Interrogatorium. Dixit audivisse ab aliquibus personis fidedignis fuisse successa per voluntatem Dei in oppido Minorissae, et in aliquibus partibus, aliqua miracula cum intercessione et per merita dicti P. Ignatii, in personis aliquorum qui in suis infirmitatibus illum invocant, et talis est publica vox et fama.

Ad 19 Interrogatorium. Dixit credere dicta miracula fuisse successa ut in interrogatorio dicitur.

Ad 20 Interrogatorium. Dixit idem quod in precedenti.

Ad 21 et ultimum. Dixit credere predicta miracula fuisse et esse vera et non ficta, quia alias non essent miracula.

Deinde fuit ipse Testis, per dictos dominos Judices remissoriales, interrogatus et examinatus super articulis procuratoris, in rotulo remissoriae contentis, super quibus deposuit, ut sequitur.

Ad 6 articulum, omissis precedentibus de voluntate partis.

Dixit credere esse vera quae in articulo de monasterio Montisserrati dicuntur, et hoc scire dixit quia contenta in illo audivit a Religiosis antiquis et predecesoribus suis.

Ad 29 articulum de oratione et illustrationibus, omissis precedentibus.

Dixit audivisse a fidedignis quae in articulo dicuntur de monasterio Montisserrati.

Ad 40 articulum de humilitate, omissis precedentibus.

Dixit audivisse a religiosis maioribus et antiquis presentis monasterii quae in presenti articulo continentur de humilitate, respectu tantum pre-

sentis monasterii, et ita per traditionem fertur inter monachos huius Monasterii.

Ad 53 articulum de miraculis, omissis precedentibus.

Dixit jam respondisse super interrogatorio decimo octavo.

Ad 54 articulum de opinione sanctitatis: [f. 1990]

Dixit credere dictum P. Ignatium esse sanctum in gloria Dei, et pro tali ipse Testis illum tenet, et videt et audit quod Religiosi presentis monasterii illum etiam pro tali tenent colunt et venerantur; et presertim per traditionem eorum quae audiverunt a dicto fratre Joanne Xanonis, Gallo, qui fuit illius Confessarius; et, in memoriam conversionis dicti P. Ignatii, est in presenti monasterio, et in loco ubi erat olim antiqua ecclesia Beatae Mariae, quoddam epitaphium, factum expensis monasterii, per R. fratrem Laurentium Nieto, Abbatem tunc huius monasterii, prout, quando de illo fiet recognitio, dominationes vestrae videre poterunt.

Ad 62 articulum de vero et fama loquentem, omissis precedentibus.

Dixit quod omnia et singula, per ipsum testem dicta et deposita, sunt vera publica et notoria, et de illis est publica vox et fama.

Ita deposui^{i'} ego Frater Jacobus Campmani.

Fuit sibi lectum, et perseveravit, presentibus dictis DD. Judicibus remissorialibus.

Fr. episcopus Vicensis.

Raph. episcopus Barcinonensis.

Jo. Pareja notarius publicus Barcinonae.

7. Dictis die mense et anno^{j'}, in iudicio, hora audientiae de mane, coram eisdem R.^{mis} dominis Judicibus remissorialibus, in eodem Capitulo monasterii Montisserati pro tribunali sedentibus, nobisque, dictis et infrascriptis notariis, presentibus, et ad instantiam dicti R. P. Petri Gil, procuratoris, nominibus quibus in actis, personaliter comparuit Reverendus Pater frater Benedictus de Torres^{k'} monachus Monasterii beatae Virginis Mariae de Monteserrato, etatis, ut dixit, 66 annorum, Testis jam alias productus citatus intimatus et juratus per suas dominationes R.^{mas}, seque per easdem examinari, debita cum instantia, postulavit; et dicti domini iudices illum examinerunt et interrogarunt, tam super interrogatoriis, quam super articulis procuratoris in rotulo remissoriae contentis et tota causa presenti [semotis], et ad dictorum dominorum opportunas interrogationes respondit, modo infrascripto.

Et primo fuit ipse testis interrogatus et examinatus super contentis in interrogatoriis, cum rotulo remissoriae transmissis; et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia huiusmodi causae, scilicet:

Quoad primum Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, scire importantiam causae, de qua agitur, et penam periurii.

^{i'} Subscriptio examinis.
Testis.

^{j'} Eadem die examen et depositio infrascripti

^{k'} Nomen Testis.

Ad 2 Interrogatorium. Et dixit se nominari fratrem Benedictum, et cognominari de Torres, patria de Valbuena, Burgensis dioecesis, Regni Castellae, etateme habere 66 annorum completorum, filium Francisci de Torres et Elisabethae de Motigla? defunctorum, seque vivere ex communi dicti Monasterii.

Ad 3 Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, regulariter rem sacram quotidie celebrare.

Ad 4^m Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 5 Interrogatorium. Et dixit venisse citatum per nuntium presentis causae, et quod nil aliud sibi dictum fuit, nisi quod veritatem diceret.

Ad 6 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 7 Interrogatorium. Dixit se scire alios esse Patres huius monasterii citatos, sed cum eis loquutum non fuisse ad hoc ut essent concordēs.

Ad 8 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 9 Interrogatorium. Dixit se non fuisse in locis in interrogatorio nominatis.

Ad X Interrogatorium. Et dixit se audivisse nominari dictum P. Ignatium a multis personis fidedignis, asserentibus illum fuisse virum inculpatae vitae.

Ad XI Interrogatorium. Et dixit se audivisse recitari ab aliquibus personis senibus huius Monasterii, dictum P. Ignatium, in sua prima conversione, ad hanc domum, sive Cenobium, beatæ Mariæ de Montese-rrato pervenisse, et hic peccata sua confessum fuisse, et postea Manre-sam versus descendisse, et in his partibus vitam suam sanctam laudabiliter transegisse.

Ad 12 Interrogatorium. Et dixit se audivisse dictum P. Ignatium Romae obiisse, et ibi sepultum esse.

Ad 13 Interrogatorium. Et dixit se audivisse et credere ipsum P. Ignatium fuisse fundatorem sacrae Religionis Jesu, et illius regulas condidisse.

Ad 14 Interrogatorium. Et dixit se credere dictum P. Ignatium, ut primum fundatorem, observantissimum fuisse suarum regularum.

Ad 15 Interrogatorium. Et dixit se non fuisse Romae, et sic sepulchrum dicti P. Ignatii non visitasse.

Ad 16 Interrogatorium. Et dixit se non visitasse loca in Interrogatorio nominata.

Ad 17 Interrogatorium. Et dixit quod miraculum est quaedam res supernaturalis.

Ad 18 Interrogatorium. Et dixit se audivisse recitari publice et palam aliqua miracula dicti P. Ignatii, de quibus ad presens non recordatur.

Ad 19 Interrogatorium. Et dixit se nihil scire.

Ad 20 Interrogatorium. Et dixit se credere quod miracula per dominum Deum operata, intercessione P. Ignatii, | sunt facta supra [f. 1995] facultates et vires naturae.

Ad 21 et ultimum Interrogatorium. Et dixit se credere dicta miracula vera et non ficta.

Deinde vero fuit ipse Testis per dictos R.^{mos} dominos Judices remissoriales interrogatus et examinatus super articulis procuratoris in rotulo remissoriae contentis, super quibus deposuit, ut sequitur.

Ad 6 articulum, omissis precedentibus de voluntate partis.

Et dixit contenta in dicto articulo esse vera, nam ea audivit recitari publice et palam a Religiosis senibus huius Monasterii, a 56 annis citra quibus ipse Testis in huiusmodi Cenobio residentiam fecit, et de his est et fuit publica vox et fama.

Ad 54 articulum de opinione sanctitatis, omissis precedentibus.

Et dixit quod propter vitae dicti P. Ignatii austeritatem penitentiam humilitatem et alios virtuosos actus, quibus ipse P. Ignatius insignitus et decoratus fuit, et alias ex relatione personarum fidedignarum et Authorum suam vitam scribentium, ipse Testis tenet et reputat illum pro Sancto et Dei amico, et talis est et fuit publica vox et fama.

Ad 62 articulum de vero et fama loquentem.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum Testem dicta et deposita sunt vera, et de illis est et fuit publica vox et fama, taliter quod veritas aliter in contrarium non se habet.

Ita deposui ego¹ Frater Benedictus de Torres, manu propria.

Fuit sibi lectum, et perseveravit, presentibus dictis Dominis Iudicibus remissorialibus.

Franc.^{us} episcopus Vicensis.

Raph. episcopus Barcinonensis.

JO. Pareja notarius publicus Barcinonae.

8. Dictis die mense et anno^m, in Iudicio, hora audientiae de mane, coram eisdem R.^{mis} dominis Iudicibus remissorialibus in eodem Capitulo monasterii Montiserrati pro Tribunali sedentibus, nobisque dictis et infrascriptis notariis presentibus, et ad instantiam dicti R. Patris Petri Gil, procuratoris, nominibus quibus in actis, personaliter comparuit R. P. Joannes de Gusman^e, Monachus monasterii beatae Mariae de Monte Serrato, etatis, ut dixit, 71 annorum, Testis jam alias productus approbatus citatus intimatus et juratus per suas dominationes R.^{mas}, seque per eandem examinari, debita cum instantia, postulavit; et dicti domini Iudices eum examinerunt et interrogarunt, tam super interrogatoriis, quam super articulis procuratoris cum rotulo remissoriae transmissis, et tota causa presenti semotis, etc.; et ad dictorum dominorum opportunas interrogationes respondit modo infrascripto.

Et primo fuit ipse Testis interrogatus et examinatus super contentis in interrogatoriis cum rotulo remissoriae transmissis, et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia causae huiusmodi, scilicet:

Quoad primum Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, bene

¹ Subscriptio examinis.
Testis. n' Nomen Testis.

m' Eadem die examen et depositio infrascripti

scire penam et importantiam periurii et gravitatem causae de qua agitur.

Ad 2^m Interrogatorium. Et dixit se nominari Fratrem Joannem, et cognominari de Gusman, Patria loci de Agualen?, dioecesis Abulensis, Regni Castellae, filium Alvari de Gusman et Mariae Vasques, illius uxoris, defunctorum, annos natum, ut dixit, 71, seque vivere ex Comuni dicti monasterii.

Ad 3 Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, quotidie regulariter rem sacram celebrare, et hodie celebrasse.

Ad 4^m Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 5 Interrogatorium. Dixit se venisse citatum per nuntium presentis causae, et quod nil aliud sibi dictum fuit, nisi ut veritatem diceret.

Ad 6 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 7 Interrogatorium. Et dixit se scire alios esse citatos Patres dicti Monasterii, sed cum eis loquutum non fuisse, ad hoc ut essent concordēs.

Ad 8 Interrogatorium. Negative respondit.

[*Ad 9 Interrogatorium.*] Et dixit nescire loca in interrogatorio nominata, sed scire, ex relatione personarum, ipsum P. Ignatium ex eo loco, in huiusmodi articulo commemorato, ortum esse.

Ad X^m Interrogatorium. Et dixit se non cognovisse dictum P. Ignatium, sed audivit illum nominari a pluribus personis Religiosis dicti monasterii senibus, qui recitabant ipsum P. Ignatium virum sanctum et inculpatæ vitæ fuisse.

Ad XI Interrogatorium. Et dixit se audivisse, pariterque et accepisse a dictis personis senibus et fidedignis, dictum P. Ignatium in sua conversione ad hanc domum de Monte serrato pervenisse, et postmodum Minorissam versus discessisse; et in his partibus sancte et laudabiliter vitam suam transegisse.

Ad 12 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 13 Interrogatorium. Et dixit quod cunctis notum est ipsum P. Ignatium fuisse fundatorem dictæ societatis Jesu, et illius regulas condidisse.

Ad 14 Interrogatorium. Et dixit se credere ea quæ in Interrogatorio iacent.

Ad 15 Interrogatorium. Et dixit se viderisse aliqua loca ex locis Minorissae, quo Pater Ignatius post discessum a Monteserrato profectus fuit; quæ loca Minorissae tenentur et visitantur maxima cum devotione et concursu hominum utriusque sexus. | [f. 2000]

Ad 17 Interrogatorium. Et dixit quod miraculum est quid supernaturale.

Ad 18 Interrogatorium. Et dixit se nil scire.

Ad 19 Interrogatorium. Et dixit nihil scire.

Ad 20 Interrogatorium. Et dixit se credere quod miracula, quæ dicuntur facta intercessione Patris Ignatii, tanquam maximi servi Dei, facta fuisse supra facultates et vires naturæ.

Ad 21 et ultimum Interrogatorium. Dixit se credere dicta miracula facta esse vera et non ficta.

Deinde vero fuit ipse Testis per dictos R.^{mos} Dominos Judices remissoriales interrogatus et examinatus super articulis procuratoris, in rotulo remissoriae contentis, super quibus deposuit, ut sequitur.

Au 6 articulum, omissis precedentibus de voluntate partis.

Et dixit contenta in dicto articulo esse vera, per ea quae audivit recitari in huiusmodi Cenobio, per spatium quadraginta annorum, quibus ipse Testis residet in eo, a pluribus personis religiosis, viris senibus, et presertim a R.^{do}, non satis laudato Patre Fratre Joanne Chanones, Monacho huius monasterii, qui obiit anno suae etatis centesimo et ultra, viro quidem habito pro sancto, et, tempore conversionis et adventus dicti P. Ignatii in huiusmodi Cenobium, Confessario ordinario; cum quo idem P. Ignatius confessus fuit peccata sua, et alia in articulo contenta ab ipsis [*sic*] accepit, prout in eodem articulo enarrantur; et de his est et fuit publica vox et fama.

Ad 54 articulum de opinione sanctitatis, omissis precedentibus.

Et dixit quod propter tanti viri penitentiam et vitae austeritatem, ipse Testis tenet et reputat, prout communiter ab omnibus reputatur, pro viro sancto et Dei amico, et de his est et fuit publica vox et fama.

Ad 62 et ultimum articulum de vero et fama loquentem, omissis precedentibus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum Testem dicta et deposita sunt vera, et de illis est et fuit publica vox et fama, taliter quod veritas in contrarium aliter non se habet.

Ita deposui ego' Frater Joannes de Gusmam, manu propria.

Fuit sibi lectum, et perseveravit, presentibus dictis R.^{mis} DD. Iudicibus remissorialibus.

Fr. episcopus Vicensis.

Raph. episcopus Barcinonensis.

Jo. Pareja notarius publicus Barcinonae.

9. Dictis die mense et anno^r in Iudicio, hora audientiae de mane, coram eisdem R.^{mis} DD. Iudicibus remissorialibus in eodem Capitulo monasterii Montisserrati pro Tribunali sedentibus, nobisque dictis et infrascriptis notariis presentibus, et ad instantiam dicti R. Patris Petri Gil, Procuratoris, nominibus quibus in actis, personaliter comparuit R. P. Petrus Verde^a, monachus monasterii beatae Mariae de monteserrato, etatis, ut dixit, 52 annorum^r, vel inde circa, Testis jam alias productus approbatus intimatus et juratus per suas dominationes R.^{mas}, seque per easdem examinari, debita cum instantia, postulavit; et dicti domini iudices remissoriales eum examinerunt et interrogarunt, tam super interrogatoriis, quam super articulis Procuratoris, in rotulo remissoriae contentis, et tota causa presenti semotis, etc. et ad dictorum DD. opportunas interrogaciones respondit, modo infrascripto.

o' Subscriptio examinis.
Testis.

q' Nomen Testis.

p' Eadem die examen et depositio infrascripti
r' 52 annorum.

Et primo fuit ipse Testis interrogatus et examinatus super contentis in interrogatoriis, cum rotulo remisoriae transmissis, et incipiendo ad monitionem sibi factam de periurio et veritate dicenda, deque gravitate et importantia causae huiusmodi, scilicet:

Quoad primum Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, bene scire penam et importantiam periurii et gravitatem causae, de qua agitur.

Ad 2 Interrogatorium. Et dixit se nominari Fratrem Petrum, et cognominari Verde, ortum ex loco de Menbrillera, Seguntinae diocesis, Regni Castellae, filium Joannis Verde et Franciscae Sanxes, illius uxoris, defunctorum, etatemque habere, ut dixit, 52 annorum, seque vivere, uti Religiosum, ex communi sui conventus.

Ad 3 Interrogatorium. Et dixit se, ut sacerdotem, quotidie regulariter rem sacram celebrare, et hodie celebrasse.

Ad 4^m Interrogatorium. Negative Respondit.

Ad 5 Interrogatorium. Et dixit se venisse citatum per nuntium presentis causae, et quod nihil aliud sibi dictum fuit, nisi ut veritatem diceret.

Ad 6 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 7 Interrogatorium. Et dixit se scire alios esse Testes examinatos, sed cum eis loquutum non fuisse, ad hoc ut essent concordēs.

Ad 8 Interrogatorium. Negative respondit.

Ad 9 Interrogatorium. Et dixit se non fuisse in locis in Interrogatorio nominatis.

Ad X^m Interrogatorium. Et dixit se audivisse tantum nominari dictum P. Ignatium a plurimis personis fidedignis, asserentibus illum virum sanctum et amicum Dei.

Ad XI Interrogatorium. Et dixit se audivisse a personis senibus dicti Monasterii, dictum P. Ignatium tempore suae conversionis hunc in monteserratum pervenisse, et postmodum Minorissam versus discessisse, et in his partibus vitam suam, singulari exemplo, sancte et laudabiliter transegisse.

Ad 12 Interrogatorium. Et dixit se audivisse dictum P. Ignatium Romae obiisse, et ibi sepultum esse. [f. 2005]

Ad 13 Interrogatorium. Et dixit se scire ipsum P. Ignatium fuisse fundatorem Religionis Societatis Jesu et illius regulas condidisse.

Ad 14 Interrogatorium. Et dixit se credere ea quae in Interrogatorio iacent.

Ad 15 Interrogatorium. Et dixit se non fuisse Romae, et sic non visitasse illius sepulchrum.

Ad 16 Interrogatorium. Et dixit se non visitasse loca, de quibus in Interrogatorio habetur mentio.

Ad 17 Interrogatorium. Et dixit quod miraculum est quid factum preter naturam.

Ad 18 Interrogatorium. Et dixit se intellexisse, et quod publice ita recitatur, meritis et intercessione dicti P. Ignatii multa Dominum Deum operatum fuisse miracula, de quibus in presentia non recordatur,

Ad 19 Interrogatorium. Et dixit se nihil dicere posse de visu.

Ad 20 Interrogatorium. Et dixit se credere quod miracula, facta intercessione dicti P. Ignatii, esse supra facultates et vires naturae.

Ad 21 et ultimum Interrogatorium. Et dixit se credere dicta miracula vera et non ficta fuisse.

Deinde vero fuit iste Testis per dictos R.^{mos} DD. Judices remissoriales interrogatus et examinatus super articulis Procuratoris in rotulo remissoriae contentis, super quibus deposuit ut sequitur.

Ad 6 articulum, omissis precedentibus de voluntate partis.

Et dixit contenta in dicto articulo vera esse, per ea quae dixit in precedentibus interrogatoriis, et etiam ea scire, quia ea audivit a dictis Religiosis senibus, prout in articulo iacente, et de his est et fuit publica vox et fama.

Ad 54 articulum de opinione sanctitatis, omissis precedentibus.

Et dixit quod propter tanti viri vitae austeritatem penitentiam et humilitatem et alios virtutum actus, quibus ipse P. Ignatius decoratus et insignitus fuit, tam ex his quae perlegit apud varios authores, ipse Testis tenet et reputat, tenuitque et reputavit, prout publice reputatur, pro sancto et amico Dei, et de his est et fuit publica vox et fama.

Ad 62 articulum de vero et fama loquentem, omissis precedentibus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum Testem dicta et deposita sunt vera, et de illis fuit et est publica vox et fama, taliter quod veritas in contrarium non se habet.

Ita deposui ego^s Frater Petrus Verde manu propria.

Fuit sibi lectum, et perseveravit, presentibus dictis R.^{mis} Dominis Judicibus remissorialibus.

Fr. episcopus Vecensis.

Raph. episcopus Barchinonensis.

Joannes Pareja Notarius publicus Barchinonae.

DECRETUM DE VISURA EPITAPHII SERVI DEI IGNATHI IN LAPIDE SCULPTI

Eadem die veneris^t, 22 mensis Septembris dicti anni 1606, completis atque finitis omnium Testium depositionibus, in Judicio, hora audientiae de sero, sedentibus pro Tribunali dictis R.^{mis} DD. Vicensi et Barcinonensi episcopis, Judicibus remissorialibus, in dicto Capitulo Monasterii Montisserrati, tanquam loco loci dictae remissoriae deputato, vocatisque nobis dictis et infrascriptis notariis, ac presentibus etiam dominis Joanne Villa et Luca Simone, presbiteris familiaribus R.^{mi} D. episcopi Barcinonensis, pro Testibus ad haec vocatis specialiter atque assumptis: comparuit personaliter R. P. Petrus Gil, procurator substitutus, nominibus quibus in actis, et humiliter petiit a suis R.^{mis} Dominationibus quatenus

^s Subscriptio examinis.

^t Eadem die, 22 Septembris 1606, comparuit in judicio R. P. Petrus Gil, procurator, et petiit et obtinuit per dominos visitari infradictum lapidem in quo sculpta erant certa verba, ut infra.

dignarentur visuram corporalem facere de quodam epitaphio sculpto in lapide, qui lapis est in eo pariete fixus, juxta quem creditur servum Dei Ignatium per totam noctem orasse in templo Sanctissimae Dei genitricis et Virginis Mariae, et juxta eundem parietem peccata sua confessum fuisse; et, eo viso atque lecto, precipere in actis Processus huiusmodi inseri.

Et dicti domini Judices remissoriales^{u'}, audita predicta iusta supplicatione, decreverunt statim nobis, dictis notariis et testibus supradictis, multisque aliis comitantibus, ad designatum locum proficisci, sicut re vera et de facto profecti sunt; et pervenientes ad dictum locum, invenerunt etiam quod dictus lapis, in quo sculptum est epitaphium, est coloris nigri, et est positus ac fixus in pariete^{v'}; et paries ille, antequam mutaretur sacrosancta imago reverendissima Virginis, in toto Orbe celeberrima, erat intra veterem Ecclesiam; post mutationem autem dictae sacrae Imaginis a veteri in novum amplissimum templum, quae mutatio imaginis fuit facta anno 1601, vetus illa Ecclesia fuit quoad aliquam sui partem solo aequata, et nunc inservit pro aditu seu via e Claustro priori magno ad dictum templum novum augustissimum; estque dictus lapis fixus in pariete ad partem sinistram, euntibus a dicto Claustro magno ad dictum templum novum augustissimum; et dicti R.^m domini Judices mandarunt nobis, notariis, epitaphium legi, et fuit lectum alta voce a nobis, et fuit per nos eius exemplar extractum, quod est tenoris sequentis:

TENOR EPITAPHII^{x'}

Beatus Ignatius a Loyola hic, multa prece fletuque, Deo se Virgini-
que devovit; hic, tanquam armis spiritualibus, sacco se muniens, pernoctavit; hinc ad Societatem Jesu fundandam prodiit, anno 1522. Frater Laurentius Nieto, Abbas, dicavit, anno 1603.

Et comprobantes nos^{y'}, dicti notarii, hoc exemplar cum dicto epitaphio sculpto originali, coram dictis R.^{ms} DD. Judicibus remissorialibus, invenimus esse fideliter extractum, absque ullo defectu in aliqua sillaba vel litera.

De quibus omnibus et singulis dictus R. P. Petrus Gil, Procurator, petiit, et dicti domini Judices | mandarunt, instrumentum apud [f. 2010] acta huiusmodi confici per nos dictos et infrascriptos notarios atque scribas, presentibus testibus supramemoratis.

^{u'} Domini Judices remissoriales visitarunt dictum lapidem, inferius designatum.

^{v'} Descriptio lapidis et epitaphii.

^{x'} Epitaphium descriptum in lapide.

^{y'} Comprobatio eiusdem epitaphii.

DECRETUM DE EXTRAHENDA COPIA AUTHENTICA; ET DE AUSCULTATIONE ET COMPROBATIONE PROCESSUS ORIGINALIS CUM COPIA AUTHENTICA ET DEPUTATIONE MICHAELIS VIVES NOTARII BARCINONAE AD DICTUM EFFECTUM.

Dicto die veneris 22 mensis Septembris intitulado, dicti anni 1606^a, hora audientiae de sero, sedentibus pro Tribunali dictis R.^{ms} DD. Vicensi et Barchinonensi episcopis, Judicibus remissorialibus, in dicto Capitulo Monasterii Montisserrati, tanquam loco loci deputato, nobis, dictis et infrascriptis Notariis, et presentibus etiam R.^{as} dominis Joanne Vila et Luca Symone, Pbris. familiaribus R.^{mi} D. episcopi Barchinonensis, pro Testibus ad haec vocatis specialiter atque assumptis: comparuit R. P. Petrus Gil, procurator substitutus, nominibus quibus in actis, et humiliter petiit, et debita cum instantia requisivit, ut suae R.^{mae} dominationes dignarentur mandare extrahi et transumptari copiam et transumptum processus originalis facti Barchinonae et in oppido de Manresa et in presenti Monasterio Montisserrati, incipiendo a presentatione literarum usque ad finem, attento quod dictus Processus remissoriae in ordine ad Canonizationem servi Dei Ignatii erat in dictis locis finitus atque perfectus; similiter etiam debita cum reverentia requisivit, ut pro auscultatione et collatione dictae copiae cum dicto originali processu, deputaretur aliquis alius notarius, qui cum notariis, qui processum fecerunt, dictam auscultationem et collationem faciat.

Et dicti Domini Judices remissoriales, iustae petitioni annuentes, per suum decretum^a mandarunt nobis, dictis et infrascriptis notariis, extrahi et transumptari ex dictu processu originali fideliter copiam, et transumptum mittendum Romam ad admodum Ill.^{os} et R.^{os} dominos Patres Alexandrum Ludovisium, Ildephonsum Mançanedo, et Joannem Baptistam Pamphilium, Judices in Romana Curia residentibus, incipiendo ab actu presentationis literarum et rotuli, usque ad finem; et similiter, ad auscultandum collationem atque conferendum dictam copiam seu transumptum cum originali processu, simul cum notariis qui dictum processum fecerunt, nominarunt et deputarunt discretum Michaellem Vives^b, notarium publicum Barchinonae, qui est notarius actuarius vicariatus R.^{mi} D. episcopi Barchinonensis, et fuit rogatus de presentatione dictarum literarum remissorialium die X.^a mensis Aprilis anni 1606 quando dictae literae fuerunt presentatae Barchinonae, prout supra in actis continetur.

De quibus omnibus et singulis dictus R. P. Petrus Gil, procurator, petiit, et dicti domini judices mandarunt, instrumentum apud acta huiusmodi confici per nos dictos et infrascriptos notarios atque scribas, presentibus testibus supramemoratis.

^a Die predicta veneris 22 Septembris 1606, comparuit in iudicio R. P. Petrus Gil Procurator et petiit et obtinuit mandari extrahi totum processum Barchinonae, Manresae, et in monasterio Montisserrati factum, et illum mandari auscultari cum originali, ad effectum transmittendi ad Rom. Cur., ut infra.

^a Decretum dd. Judicum remissorialium super premissis.

^b Nomen notarii deputati ad auscultandum.

DECRETUM DE ASSIGNATIONE LOCI IN QUO CONVENIRE DEBENT POST EXTRACTAM COPIAM R.^{MI} DOMINI JUDICES REMISSORIALES, AD AUSCULTATIONEM COLLATIONIS EIUS CUM ORIGINALI PROCESSU FACIENDAM ET AD CLAUDENDUM ET SIGILLANDUM DICTAM COPIAM MITTENDAM AD CURIAM ROMANAM.

Dictis die mense et anno^o, in Judicio, hora audientiae de sero, sedentibus pro Tribunali in dicto Capitulo dictis R.^{mis} DD. Judicibus remissorialibus, vocatisque nobis dictis et infrascriptis notariis, et presentibus R.^{dis} DD. Joanne Vila et Luca Simone pbris. familiaribus R.^{mi} domini Barcinonensis episcopi, personaliter constitutus R. P. Petrus Gil, procurator predictus, nominibus quibus in actis, exposuit suis R.^{mis} Dominationibus, atque ab eisdem humiliter petiit, ut dignarentur assignare locum sibi accommodatum, in quo possent et deberent convenire, post extractam copiam ex processu originali, ad auscultationem collationis eiusdem cum originali processu faciendam, et ad claudendum et sigillandum eandem mittendam ad Romanam Curiam.

Et dicti domini Judices remissoriales^d, audita dicta supplicatione et attendendo quod totus processus Barcinonae et in oppido de Manresae et in monteserrato factus, cum omnibus actis et testibus, est magnus, et ad extrahendam atque transumptandam fideliter dictam copiam, longum tempus est necessarium: omnibus bene consideratis, per suum decretum decreverunt atque ordinarunt, et [*sic*] ad diem decimam quintam mensis Januarii anno sequenti 1607 cum continuatione dierum convenirent ipsimet R.^{mi} domini episcopi ac iudices remissoriales ad monasterium Prioratus sancti Michaelis de Fallio^e, tanquam loco in finibus diocesum Vecensis et Barchinonensis situm, et eisdem R.^{mis} episcopis Judicibus remissorialibus valde accommodatum; preceperuntque nobis dictis notariis et dicto etiam Michaëli Vives notario, ad collationandum supra deputato, ut una omnes ad dictum diem 15 Januarii cum continuatione dierum, simul cum dictis originali processu et copia fideliter extracta, et omnibus aliis necessariis, conveniremus; pro decreto facto atque publicato, datus est finis processui in Monteserrato.

De quibus omnibus et singulis dictis R. P. Petrus Gil, procurator, petiit, et dicti domini iudices mandarunt, instrumentum apud acta huiusmodi confici, per nos, dictos et infrascriptos Notarios atque scribas presentibus testibus supra memoratis.

En los folios finales del proceso Barcinonense, 2014^v - 2048, se refieren los trabajos de la segunda Comisión, reunida el 12 de septiembre de 1607 en la Iglesia de Sta. María de Mataró; para conferir con el original la copia que debía mandarse a Roma. En

^o Eadem die idem procurator ibidem petiit et obtinuit deputari locum et dies auscultationis dicti processus, et etiam clausurae et sigillationis illius.

^d Decretum E.^{morum} Dominorum super premissis.

^e Deputatio loci auscultationis processus.

sustitución del obispo de Vich, fallecido el 27 de abril de 1607, había sido nombrado desde Roma juez remisorial, juntamente con el obispo de Barcelona, el obispo de Gerona. Esta comisión terminó sus trabajos el 19 de septiembre. Cerrado y sellado el proceso, fué encomendado al mercader de Barcelona, Don Rafael Nadal, el encargo de llevarlo a Roma.

Fol. 2048. Declaración del notario que confirió la presente copia traducida, con el texto mandado de España:

«Auscultata et collationata fuit presens ac prima eius copia sive pars huius processus cum eius originali interpretatione, et concordare inveni, ac in fidem me hic subscripsi, hac die, 7.ª octobris 1611.

Ita est. Paulus Blanchus, Curiae Auditoris Camerae Apostolicae Notarius».

Mientras que el proceso barcinonense estaba sometido a la aprobación de los tres Auditores de la Rota, jueces de la causa de canonización de S. Ignacio, el P. Pedro Gil recibió desde Roma impresiones satisfactorias sobre el curso de este examen. Solamente acerca de seis puntos se le propusieron algunas dudas. Véase lo que escribía desde Barcelona al P. Lorenzo Paoli el 15 de diciembre de 1610, en carta inédita que se conserva autógrafa en el código *Process. VII*, f. 304:

«He recibido consuelo en ver que todo el proceso nuestro, hecho a instancia mía en Barcelona, Manresa y Montserrat, esté bueno quanto a lo substancial, y los auctos buenos, y sin nullidades. Gracias sean dadas al Señor, que nos dió luz que acertásemos, siendo, como fuimos, los primeros de España que executamos la remisoria».

«Ahora, en 11 de diciembre, por este correo, he recibido otra carta larga de V. R. con seis puntos a modo de dudas».

La carta del P. de Paoli a que se refiere el P. Gil, o copia de ella, la tenemos en el mismo código, ff. 292-295, y allí mismo se encuentra, ff. 302-303, escrito de mano del P. Gil, un informe en el que punto por punto va respondiendo a las seis dudas propuestas por el P. de Paoli. Este informe, escrito en castellano con alguna prisa, lo mandaba al P. Postulador, junto con su carta de 15 de diciembre, prometiendo enviar más adelante una respuesta más detallada. Esta, escrita en latín, la tenemos también en el mismo código, ff. 335-340.

De las seis dudas propuestas por el P. Paoli, la única que toca

a nuestro proceso de Montserrat, es la quinta. En ella se pregunta la causa por la cual dejaron de ser interrogados sobre algún interrogatorio tres testigos en todo el proceso barcinonense. De entre ellos, es uno el octavo testigo de Montserrat, Jaime Campmany, quien dejó de ser preguntado sobre el 7.º interrogatorio. Sospechando que se trata de una omisión por descuido en el autor de la copia mandada a Roma, se pide al P. Gil que consulte el proceso original. El P. Gil responde de esta manera, en el primero de sus informes: «He visto los dichos procesos, y digo que Fr. Jacobus Campmany no ha sido interrogado in 7.º interrogatorio. Esto ha sido olvido de los tres obispos y notarios, porque fraude, ni dolo, ni malicia, ni se puede presumir, ni aun pensar; y pues no anula esto los dichos tres testigos, los abogados con doctrinas faciliten que se admitan como buenos y leales testigos» (lugar citado, fol. 302). En el informe posterior latino se responde de semejante manera, y se prueba con autoridades, que esta omisión involuntaria no invalida el testimonio de los testigos de que se trata.

CÁNDIDO DE DALMASES, S. I.